

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Läromedlets roll

Hem- och konsumentkunskapslärares användning av och
uppfattning om läromedel

Namn: Emma Sjövall
Program: Ämneslärarprogrammet
med inriktning mot årskurs 7-9 i
hem- och konsumentkunskap,
historia och religion

Examensarbete 2: 15 hp
Kurs: L9HK1A
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: HT/2016
Handledare: Hillevi Prell
Examinator: Marianne Pipping Ekström
Kod: HT16-2940-002-L9HK1A

Nyckelord: läromedelsanvändning, läromedelsuppfattning, ramfaktorteori, sociokulturellt perspektiv, läromedel

Abstract

Idag finns ingen fastställd definition av vad ett läromedel är vilket skapar möjlighet till en stor kreativitet för lärare när de ska planera och genomföra undervisning. Läromedel inom hem- och konsumentkunskap kan vara allt ifrån livsmedel till digital teknik, men ändå visar resultatet i denna undersökning att läroboken är ett av det främst använda läromedlet. Detta grundar sig i att lärare faller tillbaks på bekväma arbetsrutiner när de ska välja läromedel, vilket innebär att lärare väljer läromedel som de har använt tidigare. Det finns också en stor okunskap kring fördelarna med att använda olika typer av läromedel. Syftet med denna undersökning är att kartlägga vilka typer av läromedel som hem- och konsumentkunskapslärare väljer att använda i sin undervisning samt belysa deras uppfattning om läromedels betydelse för elevers lärande. En webbenkät med både slutna och öppna frågor skickades ut till ett stort antal respondenter varav 102 svarade på enkäten. Resultatet visade att lärare som arbetat under en kortare tid tenderade att välja läroböcker jämfört med lärare som arbetat under en längre tid. Majoriteten av deltagarna uppgav att det fanns en vilja att våga prova nya typer av läromedel som de aldrig tidigare har använt i sin undervisning. Vidare har resultatet visat på att det fanns skillnader kring valet av läromedel beroende på vilken ämnesbehörighet respondenterna hade, lärare som dels hade behörighet i hem- och konsumentkunskap och annat praktiskt ämne tenderade att använda läroböcker jämfört med de lärare som var behöriga i hem- och konsumentkunskap och annat teoretiskt ämne.

1 Förord

Denna uppsats är resultatet av ett examensarbete på 10 veckor som utförts på helfart under höstterminen 2016 vid Göteborgs universitet. Examensarbetet ingår som avslutande moment i min ämneslärarutbildning vid Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, IKI. Det har varit ett intressant, lärorikt och intensivt arbete. För att genomföra examensarbetet har jag varit beroende av flera personer vilka jag nu vill uttrycka min tacksamhet till.

Först och främst vill jag tacka min handledare, Hillevi Prell för många värdefulla synpunkter och kommentarer till min undersökning.

Vill även framföra ett stort tack till Patrik och Emelie för den experthjälp som jag fick när jag gjorde alla figurer och tabeller. Utan er två hade det helt enkelt inte funkat!

Sist men inte minst vill jag ge ett varmt tack till min familj, Johan och Lilly som har kommit med intressanta infallsvinklar, uppmuntrat och stöttat mig under arbetets gång samtidigt som de har visat stort tålamod när jag har behövt skriva.

Det är jag ensam som står som författare till denna uppsats.

Göteborg 2016-12-21

2 Innehållsförteckning

3	Introduktion.....	3
3.1	Syfte.....	4
3.2	Frågeställningar.....	4
4	Bakgrund.....	4
4.1	Läromedlets roll i undervisning.....	4
4.1.1	Granskning av läromedel.....	5
4.2	Lärares val av läromedel.....	5
4.2.1	Definition av läromedel.....	7
4.3	Hem- och konsumentkunskap.....	10
4.3.1	Kunskapssyn inom HKK.....	11
4.3.2	Läromedel inom HKK.....	11
4.4	Ramfaktorteori.....	12
4.5	Sociokulturellt perspektiv.....	13
5	Metod.....	14
5.1	Design.....	14
5.2	Urval.....	14
5.3	Datainsamling.....	15
5.4	Databearbetning och analys.....	15
6	Resultat.....	16
6.1	HKK-lärares användning av läromedel.....	17
6.2	HKK-lärares uppfattning om läromedel.....	21
6.2.1	Faktakunskaper från material.....	21
6.2.2	Stimulering till lärande.....	21
6.2.3	Både och (faktakunskap och stimulering till lärande).....	21
6.3	HKK-lärares förutsättningar kring valet av läromedel.....	22
6.4	HKK-lärares syn på läromedels betydelse för lärande.....	25
7	Diskussion.....	27
7.1	Metoddiskussion.....	27
7.2	Resultatdiskussion.....	29
8	Slutsats och implikationer.....	33
1	Bilagor.....	39

3 Introduktion

Idag finns det ingen fastställd definition av vad ett läromedel är men i Skolförordningen från 1971 beskrivs läromedel som alla de resurser som kan och går att använda inom undervisning (Skolverket, 2015). Därmed kan läromedel vara allt det som kommer till uttryck i undervisning som exempelvis livsmedel, böcker, bilder, musik, film, digitala hjälpmedel samt internet och så vidare. Vilka läromedel som kommer att användas beror helt på vad läraren väljer att använda, eftersom det är upp till läraren att kvalitetssäkra läromedlet (Skolverket, 2015). Enligt Juhlin Svensson (2000) är läroboken det vanligaste läromedlet i skolan. Historiskt sett har läroböcker haft en dominerad status som läromedel i skolan när det kommer till planering av och genomförande av undervisning, då den har fungerat som ett hjälpmedel för lärare att skapa ordning och disciplin i klassrummet (Selander, 2003). Det finns idag väldigt få lärare som arbetar helt utan stöd från läroböcker (Skolverket, 2006). Det finns dock en vilja hos många lärare att bedriva sin undervisning med hjälp utav andra typer av läromedel än bara läroböcker, men på grund av kunskapsbrist och osäkerhet kring alternativa läromedel faller de ofta tillbaka till läroböckerna (Skolverket, 2015). Enligt Reichenberg (2014) har svenska lärare gått från att vara väldigt styrda i sitt val av läromedel till att få en avsevärd större mängd självständighet, trots detta har dagens lärare liten eller ingen utbildning alls om hur man ska värdera och välja läromedel i lärarutbildningen.

Långström och Viklund (2006) påstår att om läroböcker fungerar som hjälpmedel vid lärares planering av undervisning kommer de att påverka undervisningens innehåll, det vill säga vad som kommer att tas upp på lektionerna. Englund (1999) förklarar att läroböckers innehåll ofta speglar författarnas egna åsikter, därav så måste en granskning av innehållet ske innan de kan komma ut och användas i undervisningen för att säkerställa att de följer aktuella kurs- och läroplaner. Dessutom påverkar läroböcker även de som använder dem, Englund (1999) förklarar att läroböckernas inflytande består på grund av att människor medvetet eller omedvetet ser den som något betydelsefullt.

Hem- och konsumentkunskap (HKK) är ett viktigt men relativt litet ämne, både inom skolan och i forskningssammanhang. Detta skulle kunna vara en av orsakerna till att ingen tidigare forskning har gjorts kring läromedels betydelse för elevers lärande inom HKK-ämnet. Den tidigare forskning som har gjorts har främst fokuserat på vad för typ av läromedel som lärare väljer att använda (Dahllöf & Wallin, 1969; Englund, 1999; Juhlin Svensson, 2000; Wikman, 2004; Långström & Viklund, 2006). Dessa undersökningar har bland annat framhävt lärares förhållningssätt till läromedel, vikten av att välja rätt läromedel för rätt temaområde och vad läromedelsvalet kan få för betydelse för elevers lärande. Tidigare forskning inom HKK har inte fokuserat på vad de finns för uppfattningar om läromedel bland HKK-lärare som arbetar inom ämnet. Vidare saknas fokus kring hur läromedelsval bland HKK-lärare kan påverka undervisning samt elevers lärande och det är den kunskapslucka som denna undersökning avser att fylla. Att lärare använder läroböcker i sin undervisning bör inte vara ett problem, så länge som det finns en variation av läromedel som i sin tur skapar möjligheter för alla elever att utveckla kunskap. Som lärare blir det viktigt att inte hamna i rutiner som hämmar elevers kunskapsutveckling.

Enligt Skolverket (2011a) skall läraren ansvara för att alla elever får pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Detta för att eleverna ska få möjlighet att utvecklas i riktning mot de övergripande målen som anges i ämnenas kursplaner (Skolverket, 2011a). Inom HKK blir

detta viktigt eftersom syftet med undervisningen skall vara att eleverna utvecklar kunskaper om ämnets byggstenar, nämligen hälsa, ekonomi och miljö. Det innebär således att eleverna skall få kunskap och förmåga till att kunna planera och tillaga mat och måltider för olika situationer och sammanhang, hantera och lösa praktiska situationer i hemmet samt värdera val och handlingar i hemmet och som konsument utifrån perspektivet hållbar utveckling (Skolverket, 2011b).

3.1 Syfte

Syftet med studien är att kartlägga hem- och konsumentkunskapslärares användning av olika läromedel samt belysa vilken uppfattning hem- och konsumentkunskapslärare har kring läromedels betydelse för elevers lärande.

3.2 Frågeställningar

- Vilka typer av läromedel väljer hem- och konsumentkunskapslärare att använda i sin undervisning?
- Vilka uppfattningar har hem- och konsumentkunskapslärare om olika läromedel?
- I vilken utsträckning påverkar olika förutsättningar valet av läromedel bland hem- och konsumentkunskapslärare?
- Hur ser hem- och konsumentkunskapslärare på olika läromedels betydelse för elevers lärande?

4 Bakgrund

4.1 Läromedlets roll i undervisning

Selander (2003) förklarar att läroböcker kan användas som ett hjälpmedel för lärare att organisera sin undervisning och därmed säkerställa att målen i kursplanen uppfylls. Juhlin Svensson (2000) konstaterar i sin undersökning att det finns två stycken olika inriktningar i hur lärare använder läromedel. I den ena inriktningen använder lärarna främst så kallade primärläromedel, det vill säga läromedel som endast består av läroböcker. Läroböckerna fungerar som utgångspunkt för undervisning och anses innehålla den kunskap som eleverna ska lära in enligt angivna kursplaner. I den andra inriktningen använder lärare dels läroböcker men kompletterar med andra typer av läromedel, så kallade sekundära läromedel för att uppfylla kunskapsmål. Det som skiljer inriktningarna åt är att i den andra inriktningen kompletteras läroboken, det huvudsakliga läromedlet med andra typer av sekundära läromedel som exempelvis kan vara lärares egna material. Något som är gemensamt för de båda inriktningarna är att de båda utgår från ett primärläromedel, det vill säga ett huvudläromedel som är i form av en lärobok som har valts ut för att utgöra grunden i elevernas studier (Juhlin Svensson, 2000). För att läromedel ska fungera som primärläromedel krävs det att det är flexibelt. Med flexibelt menar Juhlin Svensson (2000) att delar av innehållet ska kunna väljas bort, bytas ut eller kompletteras med annat utan problem. Läroböcker blir då inte direkt styrande men utgör en yttre ram för vilka delar man väljer ut respektive bort (Juhlin Svensson, 2000).

Vad som är avgörande för vilken inriktning lärare kommer att hamna i beror på vilken arbetsform som de använder sig av. Lärares undervisningssätt är av avgörande betydelse för i vilken grad undervisningen är bunden till ett primärläromedel (Juhlin Svensson, 2000). I Juhlin Svenssons (2000) undersökning framgår det att det läggs väldigt lite tid åt att förbereda

och ”lära känna” sitt läromedel, faktorer som pressade scheman, strikta kursplaner och elevbedömningar sysselsätter lärare allt mer vilket gör att de sällan tar ställning till vilka läromedel som de vill använda. Enligt Juhlin Svensson (2000) ägnar sig lärare åt att välja primärläromedel endast under ämneskonferenser eller liknande, då väljs det exempelvis ut en lärobok som skall användas inför nästkommande läsår. Anledningen till varför lärare oftast väljer läroböcker är för att lärare har en uppfattning av att de skapar en garanti för att den genomförda undervisningen är i linje med målen i kursplanen. Detta kan i sin tur bidra till en förklaring till lärobokens fortsatta dominerande status (Juhlin Svensson, 2000). Holmlund (2013) förklarar att det finns en attitydskillnad mellan lärares uppfattning och användning av läroböcker. Det finns många lärare som uttrycker ett slags avståndstagande mot läroböcker som grundas i att de inte är nöjda med innehållet i läroboken eller att lärarna upplever att lärobokens innehåll inte kan motivera elever till lärande. Holmlund (2013) förklarar att det är vid sådana tillfällen som lärare väljer att använda andra typer av läromedel som exempelvis eget producerat material.

4.1.1 Granskning av läromedel

Selander (2003) förklarar att det har forskats allt för lite om läromedel och dess betydelse för undervisning. Det material som finns utgivet har antingen varit på uppdrag eller med stöd från statliga myndigheter, som exempelvis Skolverket. Det har resulterat i att forskningens riktning har fokuserats på hur mycket inflytande som staten bör ha inom läromedelsproduktion och framställning (Selander, 2003). Johnsson Harrie (2009) förtydligar att de läromedel som lärare väljer att använda kan ses som en slags ramfaktor som tillsammans med andra ramfaktorer påverkar innehållet i skolans undervisning. Det är i detta sammanhang som en statlig kontroll av skolans läromedelsinnehåll bör förstås ur. Den statliga granskningen blir en ramfaktor som påverkar läromedlens innehåll, därför påstår Johnsson Harrie (2009) att det pågår en politisk kamp om vad skolan ska förmedla för kunskapsinnehåll till eleverna. Englund (1999) betonar att det upp till lärarna själva att granska sina valda läromedel men att detta sällan sker, speciellt av läroböcker. Läroböcker har en auktoritet då dess innehåll sällan ifrågasätts utan tas för att vara sant och riktigt vilket bidrar till att granskning av läroböcker sker alltför sällan av lärare (Englund, 1999).

I Sverige är det fullt tillåtet för alla människor, privat som företag, att producera och sälja läromedel. Det krävs heller ingen specifik utbildning för att bli eller kalla sig för läromedelsförfattare. Vidare finns det inga bestämmelser för hur ett läromedel ska vara utformat och vad den faktiskt får innehålla (Sveriges läromedelsförfattares förbund, 1991). Vad som senare kommer att användas i skolans undervisning beror helt på var lärare väljer, därav är läromedel marknadsberoende eftersom efterfrågan styr produktionen av läromedel (Sveriges läromedelsförfattares förbund, 1991). Trots att ingen granskning av läromedel förekommer längre betonar Skolverket (2005) betydelsen av att det förs en diskussion kring innehållet som återfinns i bland annat läroböcker och reflekterar över hur dessa stödjer skolans uppdrag. Det är av ytterst vikt att innehållet i läromedel inte strider mot aktuella kurs- och läroplaner (Skolverket, 2005).

4.2 Lärares val av läromedel

Tidigare forskning visar att läroboken är det läromedel som används mest i skolan (Englund, 1999; Juhlin Svensson, 2000; Selander, 2003; Långström & Viklund, 2006; Ammert, 2011). Läroboken har dessutom en särställning på grund av det sammanhang den används i, nämligen i skolan (Selander, 2003). Selander (2003) menar att läroböcker fungerar som en

kunskapsförmedlare och är en viktig komponent för uppfattning om vad som bör studeras och hur kunskap ska behandlas. Wikman (2004) framhäver att läroböcker kan ha stärkt sin ställning ytterligare i och med framträdandet av vagare läroplaner. När läroplaner blir allt mindre detaljerade visar läroböcker det mest konkreta med vad eleverna ska lära sig i skolan. Ett ökat tolkningsutrymme i och med nya läroplaner kan därmed öka lärobokens betydelse (Wikman, 2004). Holmlund (2013) förklarar att det vanligaste motivet bland lärare som använder lärobok är för att det sparar tid till att inte leta efter alternativa läromedel som håller samma typ av standard gällande innehåll. Med detta menar Holmlund (2013) att lärares uppdrag inte bara handlar om att bestämma innehållet i en lektion utan också många andra delar som exempelvis att förstå hur elever uppfattar olika begrepp inom ett område eller hur man ger lyftande återkoppling till elever som kan vara mer tidskrävande för lärare. Även om läroboken haft en central plats och betydelse i skolan så har den aldrig varit totalt dominerande. Selander (2003) hävdar att läroböcker har historiskt varit en viktig norm och informationskälla, men att den alltid har kompletterats med något annat. Läroboken har en stark särställning som läromedel dels på grund av att den hela tiden har stått emot och utmanats av andra medieformer som exempelvis teknikburna pedagogiska texter som exempelvis filmer eller ljudinspelningar, men dessa har inte haft samma heltäckande funktion av ämnet som läroboken har haft.

Reichenberg (2014) konstaterar att den viktigaste faktorn för lärare när de ska välja läromedel är dess innehåll. Detta kan vara en bidragande orsak till att lärare lätt faller tillbaka på rutin när de ska välja läromedel, detta för att oftast väljer lärare läromedel vars innehåll liknar tidigare använda läromedels innehåll (Reichenberg, 2014). En annan bidragande orsak till att lärare väljer läroböcker kan bero på deras erfarenheter och kompetens. Ju mer erfarenhet lärare har av undervisning, desto sämre val kommer lärare att göra gällande läromedel och undervisningsformer. Med sämre val syftar Reichenberg (2014) på att lärare kommer att grunda sina val på vad hen själv är van vid och bekväm med. Därmed finns det en stor behov av att lärare blir vana vid att arbeta med många olika typer av läromedel eftersom detta underlättar för valet av läromedel. Därför blir det viktigt med att skapa en bred kunskap och tidig erfarenhet av olika typer av läromedel och undervisningsformer för att undvika att lärare senare kommer falla tillbaka på rutin (Reichenberg, 2014). Reichenberg (2014) framhäver också att lärare påverkas av kollegor när de ska välja läromedel. Om det finns kollegor som talar mycket för vissa typer av läromedel så kommer detta att påverka läromedelsvalet då det är enkelt att dras med. Detta kan vara en nackdel eftersom det då inte sker ett eget aktivt val utan att man går på andras rekommendationer. Men skulle lärare stå helt utan kollegialt inflytande bidrar detta till en avsaknad av diskussion kring hur olika läromedel skulle kunna förbättra undervisningen inom skolan (Reichenberg, 2014). Lärarnas utbildningsnivå spelar också en viktig roll när läromedels val ska genomföras. Lundberg och Reichenberg (2008) påstår att lärare med högre utbildning som exempelvis specialpedagoger väljer läromedel efter exempelvis dess textinnehåll, det vill säga om innehållet var lättläst och lättförståeligt. Det innebär att specialpedagoger var mer medvetna om hur elever skulle ta till sig och bemöta läromedelsinnehållet jämfört med lärare som inte hade en högre utbildning. Att skapa intresse för lågpresterande och ointresserade elever är något som alla läromedel bör göra. Sammanfattningsvis konstaterar Reichenberg (2014) att om lärare ska bli bättre på att välja läromedel krävs det att de får utbildning om detta, framförallt inom lärarutbildning. Lärarutbildningen måste lära lärarstudenter behovet av att fokusera på hur man väljer läromedel och undervisningsformer så att den passar alla elever. Därför så måste mer resurser tilldelas om detta inom lärarutbildningen för det är då som lärare kan få utveckla kunskap och effektivisera valet av läromedel (Reichenberg, 2014).

4.2.1 Definition av läromedel

För många begreppet läromedel synonymt med begreppet lärobok men läromedel kan innefatta så mycket mer än bara läroböcker. Idag finns ingen centralt fastställd definition av vad ett läromedel är men i Skolförordningen från 1971 beskrivs läromedel som alla de resurser som kan användas i en undervisningssituation (Skolverket, 2015). Dahllöf och Wallin (1969) har i en utredning om läromedel och läromedelssystem skapat en mer omfattande definition av begreppet läromedel: ”med läromedel avser vi de informationsförmedlande komponenterna i undervisningen. De kan utgöras av en lärobok med eller utan illustrationer, en film, ett bildband, ett undervisningsprogram och liknande. I rollen som informationsförmedlare ser vi också läraren som ett läromedel. Läromedlet är konstruerat för att leda mot vissa bestämda mål, vanligen av kognitiv karaktär” (Dahllöf & Wallin, 1969, s. 10). Dahllöf och Wallins (1969) definition av läromedel kan ses som relativt bred samtidigt som den går in på djupet då de exempelvis förklarar att lärare kan vara ett läromedel och inte bara att läromedel är läroböcker. Dahllöf och Wallin (1969) anses vara de första riktiga läroplansforskarna i Sverige, vilket bidrar till att deras definition av läromedel har blivit något grundläggande för de efterkommande definitionerna (Nihlén & Söderström, 2009). Dahllöf och Wallin (1969) föreslår att lärare borde skapa ett läromedelssystem där olika typer av läromedel kombineras i undervisningen, som i sin tur skapar en totalitet som har för avsikt att leda mot mer mångdimensionella mål än vad det enskilda läromedlet kan göra. När ett sådant läromedelssystem används menar Dahllöf och Wallin (1969) att lärare får en ny roll som är mer administrativ, övervakande och individuellt hjälpande än tidigare.

4.2.1.1 Kunskapssyn kring läroböcker

Enligt Selander (2003) skiljer sig läroböcker från andra böcker genom att de fungerar som ett pedagogiskt hjälpmedel i textform. En pedagogisk text skiljer sig från annan typ av text genom att den är framtagen för att användas av en specifik institution, som exempelvis skolan. En pedagogisk text skiljer sig också genom att den har ett pedagogiskt syfte och är producerad för att i undervisning ge en slags fasthet och sammanhang. Selander (2003) hävdar att grundtanken med en pedagogisk text är att den ska återskapa eller reproducera befintlig kunskap, inte skapa ny kunskap hos individer. Därmed struktureras texten efter vissa pedagogiska krav och det görs även ett urval och avgränsning av lärobokens innehåll. En viktig ståndpunkt är också att en pedagogisk text ska vara prövbar, att den ska förklara sitt innehåll på ett enkelt sätt samt att innehållet ska kunna kontrolleras av den som använder den i utbildningssyfte (Selander, 2003).

Englund (1999) hävdar att läroböcker har en styrande roll i undervisning, dels eftersom de används relativt mycket av lärare och elever men också genom de perspektiv som läromedelsförfattarna förmedlar. Hur pass mycket läroboken styr i undervisningen beror på flera faktorer, bland annat i vilket ämne som de används i och vem som genomför undervisningen. Englund (1999) påstår att lärare använder läroböcker i olika syften, antingen är det för att hålla elever sysselsatta medan en del väljer att använda läroboken som något man kan luta sig tillbaka mot. Å ena sidan finns de lärare som använder läroboken som ett hjälpmedel för att eleverna ska nå uppsatta mål i styrdokument. Det finns både positiva och negativa aspekter med att läroboken har en styrande roll i undervisningen. Det blir positivt eftersom läroboken i sitt sammanhang kan fungera som underlag för att skapa diskussioner i undervisningen. Andra fördelar med läroböcker är att de underlättar för lärare att organisera undervisning, förbereder elever för prov och möjliggör för elever med frånvaro att komma ifatt med det som de har missat (Juhlin Svensson, 2000). Selander (2003) menar att läroböcker

inte bara fungerar som ett redskap för undervisning utan också som en slags minnesbank för kunskap och kommunikation. En majoritet av den kunskap som lärs ut i skolan är till stor del beroende av läroböcker. En negativ faktor kan vara att läroböcker används utan att eleverna får reflektera över innehållet, alltså att eleverna enbart får läsa faktatexter utan att de får ett bredare perspektiv på lärobokens innehåll (Englund, 1999). Långström och Viklund (2006) förklarar att läroböcker används i ett sammanhang där auktoriteter inte alltid ifrågasätter innehållet trots att det i aktuella läroplaner finns uppmaningar till kritiskt tänkande.

Enligt Wikman (2004) kan skolors ansträngda ekonomi ha en negativ påverkan vid valet av läromedel. Dels kan det betyda att skolorna använder gamla läromedel, både ur ett innehållsligt och didaktiskt perspektiv. Därmed kan skolor med ansträngd ekonomi lätt falla offer för sponsrade läromedel. Något som Johnsson Harrie (2009) lyfter fram är problematiken med sponsrade läromedel. Sponsrade läromedel är material som ges ut och betalas av olika företag, myndigheter eller organisationer. En fördel med sponsrade läromedel är att de är lättillgängliga för alla skolor eftersom de är gratis för skolorna att ta del av dem. Nackdel med att använda sig utav sponsrade läromedel är att det inte finns någon lag som reglerar användandet av de i skolan (Johnsson Harrie, 2009). Ett samarbete mellan Skolverket, Konsumentverket och dåvarande Svenska Kommunförbundet år 2004 bidrog till att det utarbetades riktlinjer för användandet av sponsrade läromedel i skolan. I riktlinjerna står det bland annat att skolorna måste överväga utbildningsvärdet som sponsringen kan bidra till mot sponsringens eventuellt negativa påverkande effekt av eleverna (Konsumentverket, 2004). Vidare förklarar riktlinjerna att de sponsrade läromedel som skolor väljer att använda dels måste vara i enlighet med aktuella läroplaner, opartiska i sin framhållning samt att de endast ska fungera som ett komplement till annat material (Konsumentverket, 2004).

4.2.1.2 Historisk överblick av läromedelsanvändning

Läroboken är det läromedlet som har haft en dominerande status när det kom till att planera och genomföra undervisning i skolan. För att förstå anledningen till lärobokens betydelse får man gå tillbaka till industrialismen. Under 1800-talet ersattes det gamla jordbrukssamhället med stora och produktiva industrier. I och med utvecklingen av samhället behövde industrierna allt fler arbetare vilket skapade ett behov av en effektiv och disciplinerad massutbildning. Denna typ av massutbildning krävde en viss kontroll och disciplin vilket man trodde skulle uppnås med hjälp av katederundervisning. I klassrummet fungerade läraren som den centrala organisatör som skulle övervaka över eleverna och ge dem den kunskap som de skulle behöva. Men för att kunna utföra detta arbete behövde läraren ett redskap som kunde bidra till elevernas kunskapsutveckling, som bidrog till skapandet av läroboken. Med hjälp av läroboken kunde elevernas lärande förflyttas från att vara beroende av tala-lyssna till att skriva-läsa. Därmed blev läroboken i dess tryckta form ett viktigt instrument till att reproducera ordning i klassrummet. Det var först då som läroboken började få sin dominerande status. (Selander, 2003). Englund (1999) menar att läroböcker fungerar som en förmedlare och spridare av de kunskaper och värderingar som finns i ett samhälle. Läroböckernas innehåll baseras på vad samhället vill att individer ska lära sig, det är på så vis både kunskap och kunskapens norm som återfinns i läroböcker.

De första läroböckerna som trycktes i Sverige kom ut redan under slutet av 1800-talet då skolan blev reglerad i fast form (Selander, 2003). Ett exempel på en lärobok som användes var "*Odhners historia*" som kom ut år 1869. Odhners historiebok kom att ha en framträdande betydelse för hur historieämnet kom att uppfattas. Det var nämligen Odhners tolkningar och

förklaringar som blev mönsterbildande för historieämnet. Anledningen till detta var att Odhner ansågs vara en framstående intellektuell person i det framväxande borgarsamhället, dels för att han var läromedelsförfattare, historieprofessor och även medlem av andra kammaren som bland annat grundade landsarkivet. Allt detta bidrog till att han betraktades vara en trovärdig och pålitlig källa till kunskap (Selander, 2003). Det var inte förrän efter andra världskriget som det blev allt fler lärare än forskare började skriva läroböcker (Selander, 2003). Det bidrog till att läroböcker fick en helt annan layout än tidigare, framförallt försvann berättar-texten till förmån för den beskrivande texten där olika former av illustrationer användes. Att det var lärare som stod bakom läroböckers texter och innehåll bidrog inte till en garanti för att innehållet skulle vara av en högre kvalitet. Därför etablerades det en myndighet som kom att kallas för Statens Läroboksnämnd som var det första statliga organet som hade till uppgift att granska och godkänna läromedel som skulle användas i skolans undervisning (Juhlin Svensson, 2000). Statens Läroboksnämnd skulle även undersöka att priset på läroböcker var rimligt inom ramen för deras innehåll, att läroböckerna var objektiva i sin framställning, hur dess språk och design var utformat samt att lärobokens innehåll motsvarade de anvisningar som fanns i nationella läroplaner, alltså att läroboken täckte de ämnen som den skulle behandla i ett visst skolämne (Reichenberg, 2014). Vidare ansåg Statens Läroboksnämnd att läromedel skulle ha en bra pedagogisk utformning, språket som användes skulle exempelvis inte vara för enkelt eller för svårt. Det var också viktigt hur och om läroboken väckte elevernas intresse för skolornas ämne, alltså undersökte nämnden även inte bara läroböckers text utan också bilder och illustrationer (Reichenberg, 2014). När nämnden godkände läromedel skrevs detta upp på listor som skickades ut till skolor som sedan fick välja emellan. Skolorna fick ingen valfrihet utan var tvungna att använda de läromedlen som nämnden hade godkänt eftersom de ansågs hålla måttet ur ett pedagogiskt och formenligt perspektiv (Selander, 2003).

Från början var Läroboksnämnden underställd Skolöverstyrelsen men blev senare en egen myndighet mellan åren 1948-1974. Men 1974 så underställdes nämnden åter Skolöverstyrelsen och därmed förändrades också granskningen av läromedel. Från och med då skulle den pedagogiska granskningen skötas av läromedelsproducenterna, alltså förlagen medan Läroboksnämnden skulle stå för objektivitetsgranskningen. År 1983 tog Statens Institut för Läromedelsinformation (SIL) över all granskning av läromedel (NE, 2016). De hade till uppgift att granska och informera om vad som kom att kallas för ”basläromedel”. SIL gjorde skillnad på basläromedel och icke-basläromedel. Ett basläromedel är exempelvis faktabok, kursbok, arbetsinstruktion medan icke-basläromedel kan vara väsentliga hjälpmedel som ordbok, ordlista eller lexikon, lärarhandledning, läroplan samt TV-program (Selander, 2003). Johnsson Harrie (2009) förklarar att mellan 1983-1991 skulle Läromedelsnämnden inte längre godkänna eller underkänna läromedel, utan istället avge utlåtande till skolorna om läromedel. Granskning kom då att bli som en slags konsumentinformation för skolor. År 1992 avvecklades SIL genom ett riksdagsbeslut och ersattes med Skolverket, därmed var det nu deras uppgift att se över all central granskning av läromedel (Pettersson, 1991). Reichenberg (2014) hävdar att fram till 1992 var det inga större problem för lärare att välja läromedel, men i och med avvecklingen av SIL så togs granskning av läromedel bort. Enligt Johnsson Harrie (2009) är det idag producenter av läromedel, det vill säga läromedelsförlag och konsumenter, det vill säga lärare som ska avgöra kvaliteten på läromedel.

Idag förekommer det inte bara läroböcker i skolans undervisning utan det finns idag en hel rad av olika slags pedagogiskt utformade läromedel. Något som allt mer har fått en starkare betydelse är digitaliserade läromedel. Under 1970-talet blev det allt mer fokus på datorer i

undervisning, framförallt vid gymnasieskolor. Då var datorns främsta uppgift att lösa olika matematiska problem i undervisningen, datorn skulle fungera som ett verktyg som löser matematiska problem (Diaz, 2012). Under 1980-talet förändrades datorns syfte till att bli mer som ett effektivt hjälpmedel inom flera ämnesområden i skolan. Det var först då som lärarna allt mer började utveckla sina kunskaper om digitaliserade läromedel (Diaz, 2012). Det var inte förrän 1995 som datorer placerades i klassrummen och då fick en större betydelse inom undervisning. Dåvarande statliga direktiv hade bestämt att skolan skulle lägga resurser på att förbättra elevers och lärares digitala kompetens och användning av digitala läromedel (Diaz, 2012).

4.3 Hem- och konsumentkunskap

År 1887 infördes ett obligatoriskt ämne för elever vid flickskolor som kallades huslig ekonomi (Hjälmeskog, 2006b). Syftet med ämnet var att statliga myndigheter förstod vikten av hur utbildning kunde motverka fattigdom och undernäring som människor levde i under slutet av 1800-talet (de Ron & Feldt, 2013). Genom att utbilda framförallt flickor i näringslära, kost och hygien kunde detta på lång sikt bidra till att en bättre hälsa bland befolkningen vidtog (de Ron & Feldt, 2013). En annan anledning var också att flickors utbildning ansågs vara alltför teoretiskt lagd och därmed behövde få in mer praktiska inslag (Lindblom, 2016). Under 1950-talet fick även pojkar delta i ämnets undervisning, dock bara i den teoretiska delen medan flickor fortfarande utbildades i ämnets teoretiska och praktiska del som exempelvis hushållsgöromål. Hemkunskapsämnet blev först obligatoriskt 1962 för alla elever eftersom det då infördes en helt ny läroplan (Lgr62) som bidrog till en omorganisation av skolan och dess ämnen (Hjälmeskog, Cullbrand, & Petersson, 2006; de Ron & Feldt, 2013). Idag skiljer sig dagens HKK ämne mot tidigare versioner bland annat genom ämnets syfte. Syftet med HKK-undervisningen är att eleverna ska ”utveckla kunskaper om och ett intresse för arbete, ekonomi och konsumtion i hemmet. I en process där tanke, sinnesupplevelser och handlingar samverkar ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett kunnande som rör mat och måltider. Undervisningen ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin initiativförmåga och kreativitet vid matlagning, skapande av måltider och andra uppgifter i hemmet” (Skolverket, 2011b s. 42).

Enligt den senaste nationella utvärderingen av HKK framkom det att ämnet var populärt bland elever. Denna popularitet kan bero på att ämnet har en stark koppling till elevernas egen livsvärld samt att ämnet gav kunskaper som de har användning för både nu och för framtiden (Skolverket, 2003). HKK är skolans minsta ämne sett till antalet skoltimmar, totalt 118 undervisningstimmar under 9 skolår i grundskolan, vilket motsvarar ungefär tre veckors heltidsutbildning (Skolverket, 2014a). Det utgör ungefär 2 % av all undervisningstid som elever deltar i inom grundskolans verksamhet (Rosén, 2004). Grönqvist och Hjälmeskog (2009) framhäver att det ställs stora krav på läraren i HKK, dels på grund av den lilla undervisningstiden. Oftast börjar en lektion i HKK med en introduktion som utförs av läraren och därefter börjar eleverna arbeta med någon uppgift (Höijer, 2013; Petersson, 2007). Lektioner brukar vanligen avslutas med att eleverna äter den måltid som de har tillagat och diskuterar antingen muntligt eller skriftligt kring vad de har gjort och vilka svårigheter som de har stött på under lektionen. I diskussionen kan eleverna visa sin förmåga att dra slutsatser, resonera kring resultatet och vilken påverkan deras matlagning kan ha på ämnets tre grundstenar, hälsa, ekonomi och miljö (Lindblom, 2016). Allt detta bidrar till att läraren bör lägga stor vikt vid planering av undervisning inom HKK eftersom tiden är av central betydelse för ämnet (Lindblom, 2016).

4.3.1 Kunskapssyn inom HKK

”Hem- och konsumentkunskap är inget konservativt stillastående ämne, det är färskvara därmed blir det viktigt att hålla sig uppdaterad”.

- (A. Bogren, personlig kommunikation, VFU-period 4, 2016).

Enligt Skolverket (2014b) har skolan ett kunskapsuppdrag som vilar på en kunskapssyn som kommer till uttryck i skolans styrdokument. De kunskaper som eleverna ska få med sig i och med undervisning är fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Dessa olika kunskapsformer förutsätter att ett samspel sker för att eleven ska få helheten av det som de ska lära sig (Skolverket, 2014b).

Något som är centralt för ämnet är begreppet kunskap-i-handling, som innebär att teori och praktik ses som sammanflätade i komplexa helheter. De ska förstås som kunskapsprocesser som internaliserar och externaliserar på samma gång, alltså att tanke och handling går in i varandra (Gustavsson, 2002). Vidare kan kunskap-i-handling förklaras att eleverna skall uttrycka kunskaper om hur ämnet HKK kommer till liv i verklighetsnära situationer där intellekt, känslor, sinnen och handlingar kombineras (Skolverket, 2011c). Reflektera i handling innebär att elever utför olika handlingar för att sedan stanna upp och tänka över utifrån olika perspektiv, det är först då som aktiviteten blir kunskap (Skolverket, 2000). Därmed är HKK varken teoretiskt eller praktiskt, utan snarare ett ämne där teori och praktik vävs samman till en helhet där förståelse och samspel mellan hushållets olika verksamheter kan förstås och hur de speglar vardagen. Dagens undervisning i HKK bygger i enlighet med kursplanen till stor del på att eleverna skall använda kunskaper, som utvecklas genom undervisning, till att leva och agera i ett samhälle där mångfald förekommer (Skolverket, 2011b). Skolverket (2011a) betonar vikten av att elever får möjlighet att pröva sig fram och utforska kunskaper för att kunna utvecklas.

4.3.2 Läromedel inom HKK

I en rapport gjord av Konsumentverket (2011) konstaterades det att det fanns för få typer av olika läromedel inom HKK, speciellt inom området ekonomi där bland annat begreppet konsumenträtt ska beröras. HKK är det enda skolämne där det tydligt står i det centrala innehållet att undervisningen ska beröra konsumenträttigheter och skyldigheter (Konsumentverket, 2011; Skolverket, 2011b). HKK är det ämne i skolan som har flest direkta konsumentkunskapsskrivningar i dagens läroplan vilket ökar dess betydelse för att det är inom det ämne som eleverna kan få stor kunskap om olika konsumentfrågor. Därför blir det viktigt att de läromedel som används i HKK-undervisning tar upp frågor om exempelvis ekonomi, reklam och konsumenträtt (Konsumentverket, 2011). Något som är problematiskt enligt Konsumentverket (2011) är att HKK endast har ett läromedel på marknaden jämfört med det varierade utbud som finns inom andra ämnen från både förlag och andra titlar. Konsumentverket (2011) förklarar att det är viktigt att notera att om fler olika typer av läromedel skulle användas inom HKK-undervisningen skulle detta leda till ett större utbud av innehåll som berör konsumentkunskap. Vidare så förklarar Konsumentverket (2011) att det är en svaghet i att konsumenträtt endast nämns i HKK-ämnet eftersom HKK-ämnet har alldeles för få undervisningstimmar i grundskolan, vilket kan få negativa konsekvenser för elevers lärande om konsumentkunskap (Konsumentverket, 2011).

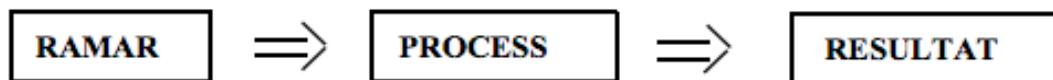
I en undersökning om lärares val av läromedel i ämnet HKK framkom det att lärare oftast väljer läromedel efter vilken typ av elevgrupp som de möter i sin undervisning (Freij & Settergren, 2006). Respondenterna i den undersökningen förklarade att de vanligtvis väljer

lärobok från förlaget Interskol då det är en lärobok som har en väldigt brett innehåll samtidigt som den ger läsaren en enkel förklaring. Men respondenterna i studien förklarar samtidigt att även om de använder sig av läroböcker så kompletterar de med andra typer av läromedel i sin undervisning som exempelvis hemsidor, samhällsinstitutioner, affärer och folk i vardagen för att kunna nå eleverna. Det var också vanligt att respondenterna gjorde egna varianter av läromedel som exempelvis arbetshäften som bygger på skilda källor och behandlade olika undervisningsmoment, särskilt inom konsumentekonomi (Freij & Settergren, 2006).

4.4 Ramfaktorteori

När det gäller val av läromedel i undervisningen påverkas dessa av olika styrande faktorer. Det är inte bara innehållet i exempelvis läroböcker utan även utomstående faktorer såsom ekonomi, kompetens eller förberedelsestid. En teori för faktorer som påverkar undervisning i stort är ramfaktorteori.

Det var Urban Dahllöf (1967) som upptäckte att det fanns ett starkt samband mellan sammansättning av elever i klassrummet och vad resultatet som eleverna presterade blev. Vidare förstod Dahllöf (1967) att andra faktorer även hade en stark påverkan på hur undervisningen bedrevs i klassrummen. Dahllöf (1967) förklarade att den pedagogiska process och det handlingsutrymme som finns i klassrummet är beroende av olika ramar som exempelvis klassrum, elevgrupperingar, klasstorlek, kursplaner. Dahllöf (1967) hävdade att de är exempelvis sådana faktorer som styr undervisningen eftersom dessa ramar skapade så kallade yttre gränser, som Dahllöf (1967) förklarade som ramar som i sig inte kunde förutspå något resultat utan vars betydelse endast kunde synliggöras genom att undervisningsprocessen inom de yttre gränserna först synliggjordes. Lindblad, Linde och Naeslund (1999, s. 98) har skapat en modell av ramfaktorteorin.

Figur 1. En enkel form av ramfaktorteori

Lindblad, Linde och Naeslunds (1999) modell förklarar att ramfaktorteorin påverkas av politiska och administrativa beslut om antagningsregler, timplaner, gruppstorlekar som i sin tur påverkar vad som är möjligt att genomföra och uppnå i undervisning. Vidare hävdar Lindblad, Linde och Naeslund (1999) att, förutom fysiska ramar, finns det andra begränsningar som förklarar vad som är möjligt och inte i ett klassrum. Det kan till exempel finnas traditioner som påverkar eller att de medverkande har vissa föreställningar om hur man ska agera i ett klassrum. Vidare kan ramfaktorteorin förklaras som att den bygger på tankegången om att ramar ger utrymme för en process. Ramarna ger eller ger inte möjligheter, de är inte orsaker till en viss verkan men om det däremot finns ett tydligt mål för en viss process så måste ramarna anpassas för att göra den processen möjlig (Lundgren, 1999). Ramfaktorteorin kommer att få relevans för studien eftersom den behandlar hur olika faktorer kan vara styrande i undervisningen. Ramfaktorteorin används för att kunna genomföra en analys av den eventuellt ledande roll som olika påverkande faktorer och begränsningar kan ha i HKK-undervisning.

4.5 Sociokulturellt perspektiv

Begreppet lärande utgör en stor del inom undervisning, både nu och utifrån ett historiskt synsätt. Att veta hur, när och varför lärande sker är ständigt aktuellt och därmed relevant, en teori som behandlar lärande är det sociokulturella perspektivet.

Det sociokulturella perspektivet har sitt ursprung i Lev Vygotskij tankar om lärande. Ett sociokulturellt perspektiv på lärande förklarar att alla människor ständigt lär sig nya saker i alla sociala sammanhang som individen utsetts för (Säljö, 2010). Vygotskij betonade att utveckling inte är begränsat till barn och ungdomar utan något som alla människor alltid ägnar sig åt på ett eller annat sätt. Vidare hävdar Vygotskij att lärande och utveckling är människans naturliga tillstånd (Säljö, 2010). Lärande är något som aldrig avtar utan är en fortgående process. Ett sociokulturellt perspektiv fokuserar på vad snarare än om man lär sig. Vygotskij hävdade att människor utvecklar förmågor som är kulturella i sin karaktär. Med det menade han om hur människor tar till sig, approprierar, vad man inom sociokulturellt perspektiv kallar för medierande redskap (Säljö, 2010). Ett grundläggande begrepp inom det sociokulturella perspektivet är mediering som innebär att människor använder redskap eller verktyg när de försöker förstå omvärlden. Dessa redskap kan exempelvis vara olika typer av läromedel. Mediering är den relation som länkar samman individer med världen via olika redskap i skilda aktiviteter. Enligt Säljö (2010) är dessa redskap ett nyckelbegrepp när det kommer till att förstå det mänskliga lärandet. För att kunna förstå mänsklig kunskap krävs det en analys av hur individer utvecklar och använder olika sociokulturella redskap, dessa redskap är antingen intellektuella (språkliga) eller materiella (artefakter). Även om redskapen går att särskilja menar Säljö (2010) att det är omöjligt att upprätthålla en sådan distinktion eftersom de båda två går in i varandra. Vidare förklarar Säljö (2010) att alla de redskap som människan använder, både de språkliga och fysiska är produkter av individen. Vygotskij betonar dock att det är genom kommunikation med andra människor som man formas som en tänkande varelse. Genom en språklig mediering blir individer delaktiga i en kulturs eller ett samhälles sätt att se på och förstå omvärlden (Säljö, 2010).

Appropriering är ett annat begrepp som det sociokulturella perspektivet använder för att beskriva och förstå lärande hos individer. Med appropriering menade Vygotskij att om en människa blir bekant med något så utvecklas detta till att individen brukar de kulturella redskapen och då förstår hur de medierar världen (Säljö, 2010). Säljö (2010) förklarar att appropriering är samma sak som när individer blir förtrogna med sociokulturella redskap i sociala praktiker, det vill säga när människan lär sig nya saker. För att människan ska bli bekant med nya saker krävs det att denne kommer i kontakt med dem. Här framhävde Vygotskij skolans betydande roll eftersom det oftast är där som individer kommer i kontakt med ny kunskap. Denna nya kunskap kan antingen vara ett vardagligt eller vetenskapligt begrepp, något som Vygotskij skiljer på. Med vardagliga begrepp menade Vygotskij olika grundläggande språkliga redskap som man tar till sig i vardagliga situationer. Med vetenskapliga menade Vygotskij de språk och begrepp som är mer abstrakta och som kommer från vetenskapen. De begrepp som människan möter i det vetenskapliga möter hon inte i vardagen, och de är inte lätt att tillägna sig dem om man inte får dem förklarade för sig (Säljö, 2010). Därför ansåg Vygotskij att skolan skulle skapa en miljö där elever blir bekant med kunskaper av sådana slag. Det är i skolan som det finns möjligheter för elever att approprierar kunskaper som låter dem förstå världen utanför den egna erfarenheten (Säljö, 2010). Både läraren och undervisning är två viktiga faktorer för att individer ska ta till sig och förstå kunskaper som skapar förutsättningar till att förstå processer som sker i ett samhälle (Säljö, 2010).

Ett annat viktigt begrepp inom sociokulturellt perspektiv är Vygotskij idé om den närmaste proximala utvecklingszonen. Denna princip bygger på att när väl individer behärskar ett begrepp eller en färdighet så är individen mycket nära att också behärska något nytt, med andra ord handlar det om skillnaden mellan vad en individ kan göra med eller utan stöd och hjälp (Säljö, 2010). Vygotskij förklarar att det är när individer befinner sig i en zon av lärande som de lättare kan ta till sig instruktion och förklaringar. Det är då som lärare eller andra elever kan vägleda genom lärandet av hur man använder kulturella redskap (Säljö, 2010). Att ge och få stöd kan vara av avgörande betydelse för den som lär sig, dock kan det krävas oerhört mycket stöd och uppmuntran i det första skedet för att sedan avta mer och mer. Lärande är något som är individanpassat och därmed får betydelse för all undervisning i skolan. Hur lärande sker är relevant att veta, speciellt i situationer där exempelvis en lärare ska göra ett val av läromedelstyper. Med hjälp av ett sociokulturellt perspektiv kommer det genomföras en analys av hur HKK-lärare uppfattar läromedel och hur de ser på lärande.

5 Metod

5.1 Design

Denna undersökning har en deskriptiv design då den syftar till att beskriva HKK-lärares uppfattning och användning av olika läromedel. Undersökningen har avgränsats till HKK-lärare eftersom det redan finns viss kunskap om övriga lärares generella uppfattning och användning av läromedel.

5.2 Urval

Undersökningen kan klassificeras som en urvalsundersökning då respondenterna har utgjort en mindre del av populationen HKK-lärare. Försöksgruppen bestod av totalt 102 respondenter, 97 kvinnor och 5 män. Alla respondenter som deltog i undersökningen var behöriga och undervisade vid tillfället för studien i HKK. Vissa utav respondenterna var endast behöriga i HKK medan det var några som hade flera olika kombinationer av ämnesbehörigheter. Ett problem med urvalsundersökning enligt Ejlertsson (2005) är bortfall. Det finns två olika typer av bortfall, externa och interna. Externa bortfall är individer som vägrat eller inte haft möjlighet att delta i undersökningen medan interna bortfall är individer som inte har besvarat alla enkätens frågor (Ejlertsson 2005). Viktigt att beakta är att ju större det externa bortfallet är, desto större är risken för felaktiga generaliseringar gentemot populationen. Denna undersökning har dock inte krävt något bortfall inom urvalet.

Eftersom undersökningen har krävt två insamlingar av material har detta bidragit till olika urval. Den första insamlingen av datamaterial skedde i en Facebook-grupp som heter HK-portalens lärarforum. Totalt sett finns det 1162 stycken medlemmar, utav dessa har det uppskattats att 246 stycken är HKK-lärare. De resterande gruppmedlemmarna, alltså 916 stycken är antingen studenter, vikarier, rektorer eller går inte att med säkerhet klassificera in i någon av nämnda kategorier. I Facebook-gruppen fick medlemmarna en länk till enkäten tilldelade till sig som de uppmanades till att svara på. Detta urval kan klassas som ett väntrumsurval. Med väntrumsurval menar Ejlertsson (2005) att urvalet består av personer som på eget initiativ vänt sig till att delta i undersökningen. Det finns problem med detta urval då det inte är slumpmässigt, vilket bidrar till att varje individ i en målgrupp tilldelas en viss sannolikhet att ingå i urvalet. Detta kan orsaka att resultatet blir orepresentativt för populationen (Ejlertsson, 2005). Representativiteten skulle kunna undersökas genom att först ta reda på den verkliga fördelningen i populationen och sedan jämföra det med fördelningen i

enkäten. Vidare hävdar Ejlertsson (2005) att undersökningsresultatet endast kan vara generaliserbart om urvalet görs på ett korrekt sätt utifrån populationen. Om undersökningsfrågorna ställs till fel individer, kan inte rätt slutsatser dras från undersökningens resultat (Ejlertsson 2005). I den andra insamlingen av datamaterialet användes ett bevämlighetsurval. Trost och Hultåker (2016) förklarar att ett bevämlighetsurval innebär att forskaren tar vad forskaren kan komma åt. De menar att forskaren använder exempelvis anslag, kontaktnät eller forum för att införskaffa material till undersökningsresultatet. Eliasson (2013) framhäver att det finns nackdelar med att använda ett bevämlighetsurval då det kan ha en negativ effekt för populationen. De individer som deltar i en undersökning kan framhäva åsikter som inte är representativa för populationen. I denna undersökning togs det kontakt med en tidigare lokal lärarutbildare (LLU) som i sin tur vidarebefordrade enkäten till andra HKK-lärare som kunde tänkas vilja delta i undersökningen.

5.3 Datainsamling

För att göra en kartläggning HKK-lärares användning och uppfattning om läromedel har en enkätundersökning valts. Enkäten bestod totalt sett av 16 frågor varav 5 stycken var öppna frågor (se bilaga A). Öppna frågor innebär att respondenterna själva får skriva i sitt svar i en svarsruta, istället för att kryssa i ett redan skrivet svarsalternativ. Anledningen till varför enkäten innehöll öppna frågor var för att försöka undvika att leda in respondenterna till att svara redan förutbestämda svar. Genom att använda sig av öppna frågor ökar möjligheten till att respondenten för fram sig egen åsikt. Enkäten utformades i ett program som heter Survey Monkey. Innan utskick till potentiella respondenter skickades enkäten ut till en HKK-lärare som fick agera som test-respondent för att undvika att missförstånd bland undersökningens respondenter inte skulle uppstå. Denna HKK-lärare fick sedan komma med kommentarer och synpunkter som eventuellt skulle förbättra enkätfrågorna. De kommentarer som test-respondenten framförde var olika stavfel som hittades i texten. Test-respondenten gav inga kommentarer kring olika oklarheter eller missuppfattningar kring enkätens frågor. När detta var klart skickades enkät ut digitalt via en Facebook-grupp som heter HK-portalen lärarforum. HK-portalen lärarforum är en sluten grupp på Facebook som fungerar som en digital resurs för lärare och studerande inom HKK. Gruppen består av 1162 medlemmar, varav 92 svarade på enkäten. Tiden för hur länge enkäten låg ute var ca 2 veckor och det skickades ut 3 påminnelser under den tiden som enkäten låg ute. När tiden för svarsmöjligheten hade gått ut samlades all data in och matades in i Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) (IBM Statistics, 2016). SPSS 17.1 (IBM Statistics, 2016) är ett statistikprogram för analys av kvantitativ data. Efter mycket övervägning av det insamlade datamaterialet mängd ansågs det att det behövdes ytterligare respondenter i studien för att kunna besvara undersökningens syfte och frågeställningar, vilket bidrog till att enkäten mejlades ut till olika skolor i Västra Götaland genom olika kontakter via LLU. Detta bidrog till att det kom in 10 svar under tre dagar som lades in i resterande data i SPSS.

5.4 Databearbetning och analys

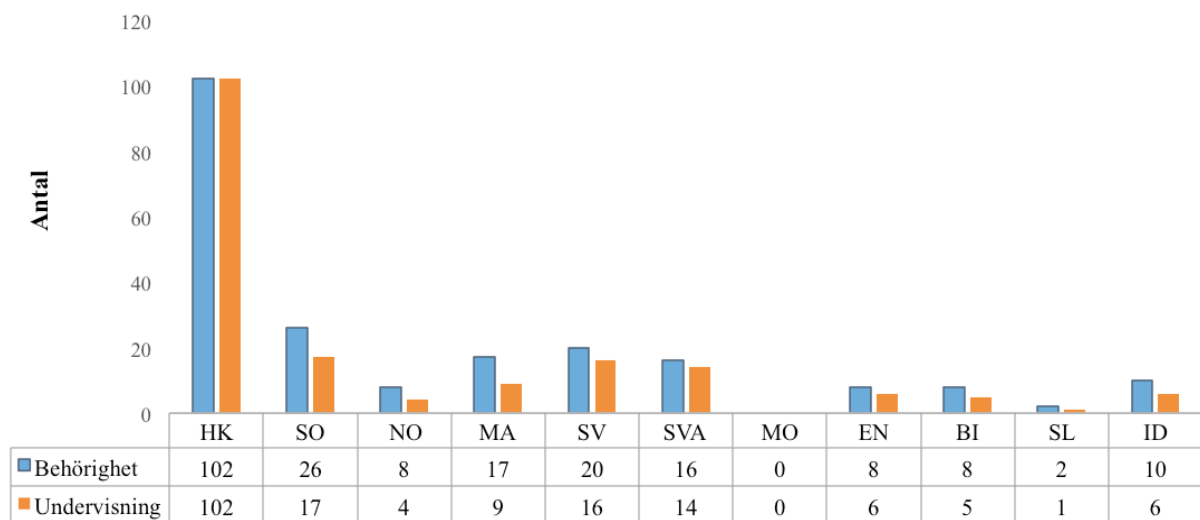
Med hjälp av dataprogrammet SPSS har det genomförts beskrivande statistik i form av olika figurer och tabeller för att visa undersökningens resultat. Vid databearbetningen av det insamlade materialet kunde det urskiljas specifikt inriktade mönster av respondenternas svar i enkätens öppna frågor. Därför gjordes en kategorisering av respondenternas svar vid databearbetningen och analysen av datamaterialet. Dessa kategorier får representera en övergripande sammanfattning av respondenternas svar då upprepade mönster har uppdagats vid analysen av datamaterialet.

5.4.1 Etik

Undersökningen har inte kommit i kontakt med etiska dilemman. Något som undersökningen har krävt är att den har beaktat etiska hänsynstaganden. Undersökningen är av kvantitativ karaktär vilket medför att samtliga respondenter är kodade och därmed är anonyma. Att respondenterna i undersökningen skulle vara anonyma nämndes för deltagarna innan de svarade på enkäten. Allt insamlad material som undersökningen har krävt innehåller inga känsliga uppgifter om respondenterna men skall ändå av hänsyn inte publiceras offentligt utan för uppsatsen. I samband med utskicket av enkäten informerades de potentiella respondenterna om undersökningens syfte. Detta för att respondenterna ska veta vad det är för typ av undersökning, varför undersökningen görs och hur undersökningen ska gå till. Respondenterna fick också möjlighet att ge kommentarer på undersökningen i enkäten. Samtliga respondenter i undersökningen uppmanades till att delta i undersökningen, dels genom en introducerande och intresseväckande beskrivning men också genom uppmaning. Vidare så informerades det om att ett deltagande var helt frivilligt från respondenternas sida och att de närsomhelst hade rätt att avbryta sitt deltagande. Därmed så har undersökningen följt de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet, 2002).

6 Resultat

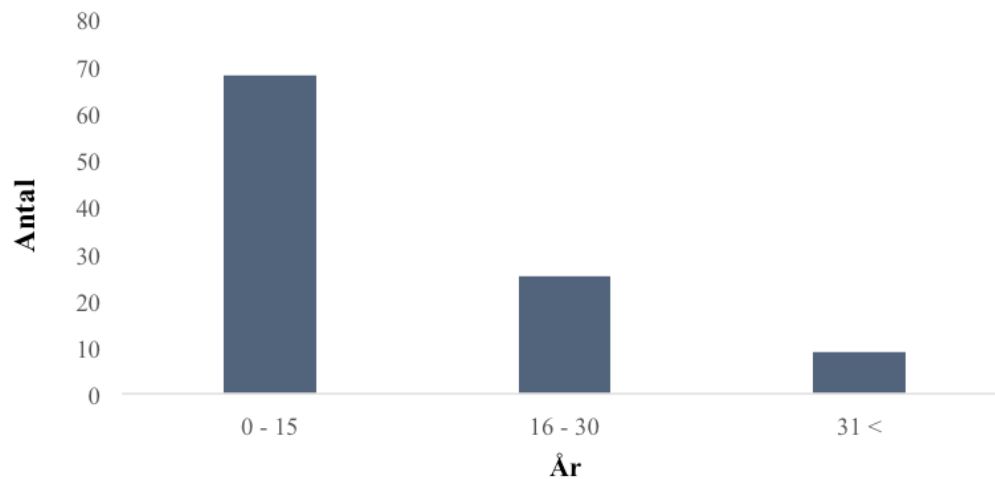
Alla respondenter som deltog i studien var behöriga i HKK samt att alla vid tillfället för undersökningen även undervisade i ämnet. Ingen av de deltagande respondenterna undervisade eller var behöriga i ämnet moderna språk vid tillfället för studien. I nedanstående diagram redovisas samtliga respondenternas ämnesbehörighet och i vilket ämne som de undervisade i.

Figur 2. Respondenternas behörighet och undervisning (n=102). Förkortningarna i figuren representerar alla grundskolans ämnen. (HK) Hem- och konsumentkunskap, (SO) Samhällsorienterade ämnen, (NO) Naturorienterade ämnen, (MA) Matematik, (SV) Svenska, (SVA) Svenska som andraspråk, (MO) Moderna språk, (EN) Engelska, (BI) Bild, (SL) Slöjd, (ID) Idrott och hälsa.

Totalt sett var det 102 stycken respondenter som deltog i studien, 97 kvinnor och 5 män. Några av respondenterna var endast behöriga i ett ämne men de fanns också de som hade kombinationer av flera olika ämnen. Det var 35 respondenter som hade behörighet i HKK och

annat teoretiskt ämne¹, 53 respondenter som hade behörighet i HKK och annat praktiskt ämne², 14 respondenter som hade behörighet i HKK samt både teoretiskt och praktiskt ämne. Majoriteten av respondenterna, ungefär 70 stycken hade arbetat som lärare i 0-15 år. Det fanns en minoritet av lärare som hade arbetat i över 31 år, cirka 10 stycken.

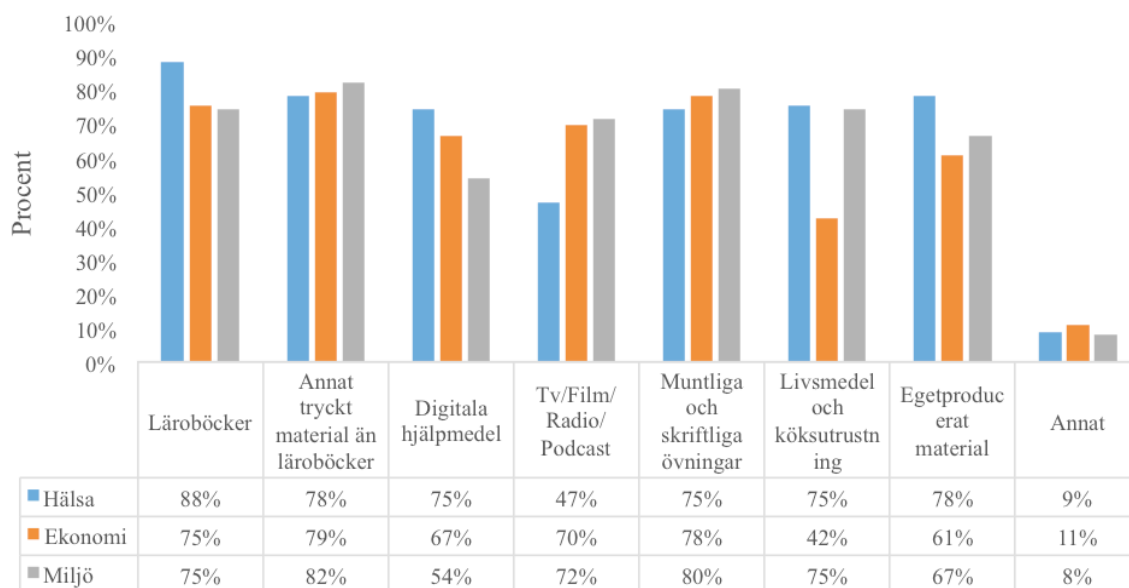
Figur 3. Antal år som respondenterna har arbetat som lärare (n=102).

6.1 HKK-lärares användning av läromedel

I undersökningen framkom det att lärare använde olika typer av läromedel, beroende på vilket område inom HKK som de undervisade i. Inom området hälsa var läroboken det mest använda läromedlet där hela 88 % av respondenterna uppgav att de använde lärobok. Minst använda läromedlet inom hälsa var svars kategorin annat (9 %) och TV/film/radio/podcast (47 %) bland respondenterna. Inom ekonomiområdet var det mest använda läromedlet bland respondenterna annat tryckt material än läroböcker (79 %) och det minst använda läromedlet var annat (11 %). Vid undervisning av området miljö svarade respondenterna att det mest använda läromedlet var annat tryckt material än läroböcker (82 %) och det minst använda läromedlet var annat (8 %).

¹ Teoretiska ämnen syftar ämnena SO, NO, MA, SV, SVA, MO, ENG i grundskolan.

² Praktiska ämnen syftar till BI, SL, ID i grundskolan.

Figur 4. Läromedelsanvändning inom hälsa, ekonomi och miljö (n=102).

De respondenter som svarade att de använde kategorin annat redogjorde också exempel om detta i den svarsruta som fanns i enkäten (se bilaga A). Bland annat framkom det att respondenterna använde sig av studiebesök på eller av olika myndigheter som exempelvis Konsumentverket, VAFAB eller bank. Ett flertal av respondenterna som uppgav att de använde sig utav eget producerat material förklarade att dessa oftast var egengjorda receptböcker, stenciler, övningsuppgifter, temaprojekt och olika tematiska tävlingar.

I resultatet framkom det att 33 % av respondenterna som var behörig i HKK och annat praktiskt ämne valde att använda läroböcker när de skulle undervisa om hälsa. Det var 42 % av de respondenter med behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne som valde att använda läroboken inom hälsa. Slutligen så var det 13 % av respondenterna med behörighet i HKK samt både teoretiskt och praktiskt ämne. Vidare framkom det att 26 % av de respondenter som hade behörighet i HKK och praktiskt ämne valde lärobok inom ekonomi medan det var 38 % av de respondenter med behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne. Det var endast 12 % av de respondenter som var behöriga i HKK och både i ett praktiskt och teoretiskt ämne som valde lärobok inom området ekonomi. Inom området miljö så var det 25 % av de respondenter med behörighet i HKK och annat praktiskt ämne som valde lärobok jämfört med 39 % av de respondenter som hade behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne. De respondenter som hade behörighet i HKK och både i ett teoretiskt och praktiskt ämne var det 11 % som valde lärobok inom området miljö.

Tabell 1. Ämnesbehörighet och användande av lärobok (%)

	Behörig i HKK och annat praktiskt ämne	Behörig i HKK och annat teoretiskt ämne	Behörig i HKK och både teoretiskt samt praktiskt ämne
Hälsa	33	42	13
Ekonomi	26	38	12
Miljö	25	39	11

Något som undersökningen också visade var att det fanns skillnader kring vad för typ av läromedel som respondenterna valde att använda beroende på hur länge de hade arbetat som lärare. Respondenternas år av arbetserfarenhet delades in i tre olika ålderskategorier, 0-15 år,

16-30 år och 31-43 år. I nedanstående tabeller listas de tre främst använda läromedlen inom respektive område inom HKK. Intressant nog uppgav 90 % av de respondenter som hade arbetat i 0-15 år att de använde läroboken inom området hälsa. Det var endast 67 % av de respondenter som hade arbetat längre än 31 år som svarade att de använde läroboken vid undervisning av hälsa. Annat tryckt material än läroböcker uppgav 78 % inom ålderskategorin 0-15 år att de använde inom området jämfört med 56 % inom ålderskategorin 31-43 år. Sist men inte minst framkom det att digitala hjälpmedel var mest använt av ålderskategorin 16-30 år där 80 % uppgav att de använde sig av detta läromedel jämfört med 0-15 år där endast 74 % svarade samt 31-43 år svarade 67 %.

Tabell 2. Läromedelsanvändning inom hälsa (%)

Hälsa	0-15 år	16-30 år	31-43 år
Lärobok	90	92	67
Annat tryckt material än läroböcker	78	88	56
Digitala hjälpmedel	74	80	67

Inom ekonomi svarade 81 % av respondenter i gruppen 0-15 år att de använde annat tryckt material än läroböcker medan endast 68 % i gruppen 16-30 år uppgav att de använde annat tryckt material än lärobok. 88 % inom ålderskategorin 16-30 år svarade att de använde muntliga och skriftliga övningar, vilket kan jämföras med 67 % inom ålderskategorin 31-43 år. Läroböcker uppgavs även att de användes inom ekonomi där 74 % inom ålderskategorin 0-15 år svarade på den frågan. Vidare så var det 80 % inom ålderskategorin 16-30 år som svarade att de använde läroboken jämfört med 67 % inom den sista ålderskategorin, 31-43 År.

Tabell 3. Läromedelsanvändning inom ekonomi (%)

Ekonomi	0-15 år	16-30 år	31-43 år
Annat tryckt material än läroböcker	90	92	67
Muntliga och skriftliga övningar	78	88	56
Läroböcker	74	80	67

Vid undervisning kring miljö framkom det att även där är det mest använda läromedlet annat tryckt material än läroböcker där 92 % i gruppen 16-30 år använde sig av detta läromedel jämförelsevis med kategorin 31-43 år där endast 56 % uppgav detta. Muntliga och skriftliga övningar hade minst svarsfrekvens bland respondenterna i ålderskategorin 31-43 år, endast 67 % uppgav detta som ett läromedel som de använde. Detta går att jämföra med respondenterna inom ålderskategorin 0-15 år där 84 % svarade att de använde muntliga och skriftliga övningar. Vidare så var det endast 68 % av respondenterna inom ålderskategorin 0-15 år som uppgav läroboken som ett läromedel som de använde inom miljö, jämfört med 92 % inom ålderskategorin 16-30 år. Livsmedel och köksutrustning tenderade att få en jämn fördelning av respondenternas användande. Inom ålderskategorin 16-30 år uppgav 68 % att de använde livsmedel och köksutrustning och av respondenterna inom de andra ålderskategorierna var det 76-78%.

Tabell 4. Läromedelsanvändning inom miljö (%)

Miljö	0-15 år	16-30 år	31-43 år
Annat tryckt material än läroböcker	79	92	56
Muntliga och skriftliga övningar	84	72	67
Läroböcker*	68	92	78
Livsmedel och köksutrustning*	76	68	78

* Läroböcker samt livsmedel och köksutrustning hamnade båda på plats nummer tre i rangordningen.

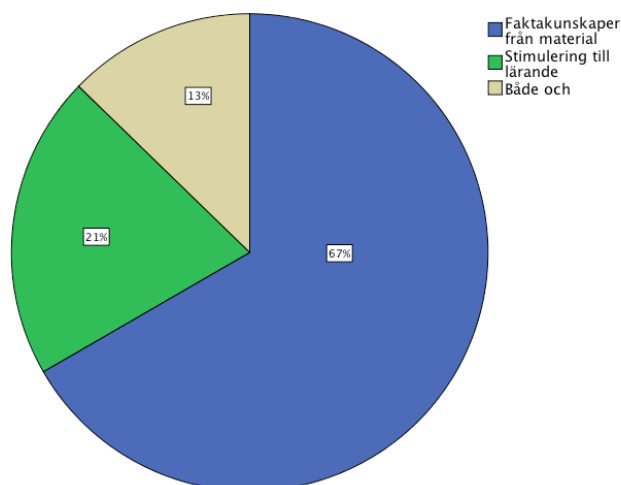
Frågor som berörde användning av läromedel ställdes i enkäten (se bilaga A). Ingen av respondenterna svarade vet ej-alternativet i enkäten. Hälften av respondenterna, mellan 50-53 % instämde till stor del att de läromedel som de använde inom hälsa, ekonomi och miljö behandlade innehållet utifrån kursplanen inom HKK. Det var 3 % utav respondenterna som ansåg att läromedlen inte alls stämde överens med kursplanen inom HKK. Vidare fanns det en stor mängd av respondenterna, mellan 39-53 % som ansåg att deras valda läromedel inom områdena hälsa, ekonomi och miljö utvecklade elevernas kunskaper. På både ekonomi och hälsa var det 3 % av respondenterna som inte alls höll med om att läromedel utvecklar elevernas kunskaper. Mer än hälften av respondenterna, 59 % svarade att det var viktigt med rätt typ av läromedel medan 16 % instämde lite till detta svarsalternativ. Vidare framkom det att 52 % instämde helt att valet av läromedel påverkar elevernas inläring. Dock fanns det 7 % av respondenterna som instämde lite till läromedels påverkan på elevers inläring. Slutligen var det en stor del av respondenterna, 83 % som instämde helt att de vågar pröva nya läromedel som de inte har några tidigare kunskaper om och 0 % som inte alls instämde.

Tabell 5. Läromedelinnehåll och användning av läromedel (%).

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer lite	Instämmer inte alls	Vet ej
Läromedelsinnehåll behandlar hälsa inom HKK	37	52	11	0	0
Läromedelsinnehåll behandlar ekonomi inom HKK	35	50	15	0	0
Läromedelsinnehåll behandlar miljö inom HKK	28	53	16	3	0
Läromedel utvecklar kunskap om hälsa	35	53	12	0	0
Läromedel utvecklar kunskap om ekonomi	35	39	23	3	0
Läromedel utvecklar kunskap om miljö	35	49	13	3	0
Vikten av rätt typ av läromedel	59	25	16	0	0
Läromedels påverkan på elevers inläring	52	41	7	0	0
Pröva nya typer av läromedel utan tidigare erfarenhet	83	17	0	0	0

6.2 HKK-lärares uppfattning om läromedel

Utifrån respondenternas svar om deras uppfattningar om läromedel framkom det i analysen tre olika teman på vad ett läromedel kan vara och vad det har för funktion. Nedan exemplifieras dessa teman i ett cirkeldiagram.

Figur 5. Respondenternas syn på vad ett läromedel är och vad det har för funktion (n=102).

6.2.1 Faktakunskaper från material

Denna kategori framhåller att läromedel är något som ger faktakunskaper genom material. Respondenterna förklarar att den viktigaste uppgiften ett läromedel har är att ge eleverna faktakunskaper. Exempel som deltagarna framhävde var att ett läromedel kan vara en faktabok eller en receptbok inom HKK. För att förtydliga denna kategori används ett citat från en av deltagarna som det gick att kategorisera in i denna kategori: ”Ett läromedel är ett material som innehåller ämnesspecifik fakta som eleven kan läsa/lyssna/se för att utveckla sin ämnesspecifika kunskap”.

6.2.2 Stimulering till lärande

I denna kategori betonar respondenterna att läromedel är något som stimulerar till lärande. De deltagande respondenterna anser att ett läromedel kan vara vad som helst som används i undervisning, så länge som det motiverar och inspirerar eleverna till lärande. Exempel på vad respondenterna uppgav för svar var bland annat att ett läromedel kan vara en särskild stödinsats, ett pedagogiskt perspektiv eller ett temaarbete. Ur ett citat som en av respondenterna uppgav fram kom det att läromedel kan vara ”allt som på något vis ger lärdom”.

6.2.3 Både och (faktakunskap och stimulering till lärande)

I denna kategori understryker respondenterna att läromedel kan vara både och från de två ovanstående kategorier. Det gick att se tendenser på att respondenterna blandar innehållet i sina svar utifrån de skapta temana. Respondenterna ger exempel som går att klassificera in i båda kategorierna som exempelvis att läromedel kan vara en faktabok som ger inspiration till att lära sig mer om ett ämne. Ett citat som uppmärksammar detta är hämtad från en av respondenternas svar: ”Ett läromedel ska beskriva fakta, ord och begrepp och utgå från vetenskapen. Den ska också kunna få eleverna att reflektera över fakta och jämföra olika alternativ. Så funktionen är att lära sig fakta och jämföra olika alternativ”.

I resultatet framkom det att respondenter som var behöriga i HKK och annat praktiskt ämne var det 23 % som ansåg att läromedels funktion är att ge ut faktakunskaper. Det var 32 % av respondenterna med behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne som ansåg att läromedels funktion är att ge faktakunskaper jämfört med 12 % av de respondenter som hade behörighet i HKK samt både ett teoretiskt och praktiskt ämne. Som mest var det 12 % av respondenterna med behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne som ansåg att läromedelsfunktion är att stimulera till lärande. Som minst var det 2 % där respondenter med behörighet i HKK och både ett teoretiskt och praktiskt ämne som ansåg detta. Vidare var det 7 % som ansåg att läromedels funktion är att skapa stimulering till lärande av de respondenter med behörighet i HKK och annat praktiskt ämne. Av de respondenter som hade behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne så var det 8 % som ansåg att läromedels funktion kan vara både faktakunskaper från material och stimulering till lärande. Det var 5 % av de respondenter som hade behörighet i HKK och annat praktiskt ämne som ansåg detta samt 0 % av de respondenter som hade behörighet i HKK och både i ett teoretiskt och praktiskt ämne.

Tabell 6. Läromedels funktion – ämnesbehörighet (%).

	Behörig i HKK och annat praktiskt ämne	Behörig i HKK och annat teoretiskt ämne	Behörig i HKK och både teoretiskt samt praktiskt ämne
Faktakunskaper från material	23	32	12
Stimulering till lärande	7	12	2
Både och	5	8	0

Det fanns också skillnader mellan respondenternas syn på läromedels funktion kopplat till antal år som de har arbetat som lärare. En majoritet av de respondenter som hade arbetat som lärare i mindre än 15 år uppgav 76 % att läromedels främsta funktion är att ge eleverna faktakunskaper jämfört med de respondenter som hade arbetat 16-31 år där det var 18 %. Det var endast 6 % av de respondenter som hade arbetat mer än 30 år som ansåg att läromedels uppgift var att ge elever faktakunskaper. Vidare ansåg 43 % av respondenterna inom kategorin 0-15 år och 16-30 år att läromedels funktion är att skapa stimulering till lärande. Utav de respondenter som hade arbetat i över 30 år var det 14 % som ansåg samma sak. I det sista temat där läromedlets funktion var en blandning av faktakunskaper och stimulering till lärande, även kallad både och var det 54 % av respondenterna som hade arbetat 0-15 år som ansåg detta jämfört med 31 % inom 16-30 år. Det var endast 15 % av de som hade arbetat i över 30 år som ansåg detta.

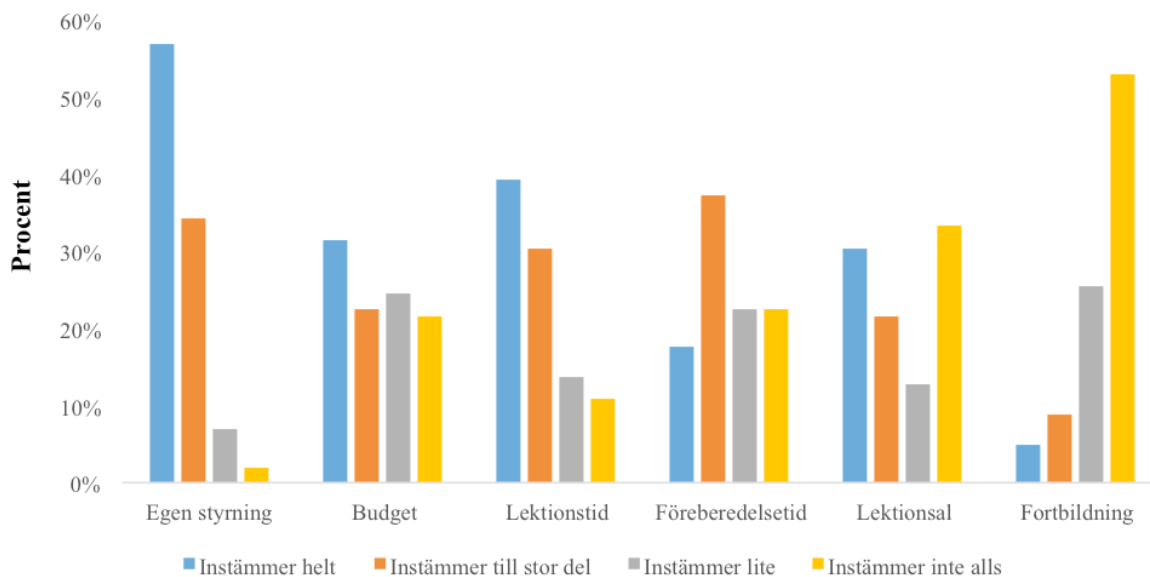
Tabell 7. Uppfattning om läromedels funktion i förhållande till arbetserfarenhet (%).

	0-15 år	16-30 år	31-43 år
Faktakunskaper från material	76	18	6
Stimulering till lärande	43	43	14
Både och	54	31	15

6.3 HKK-lärares förutsättningar kring valet av läromedel

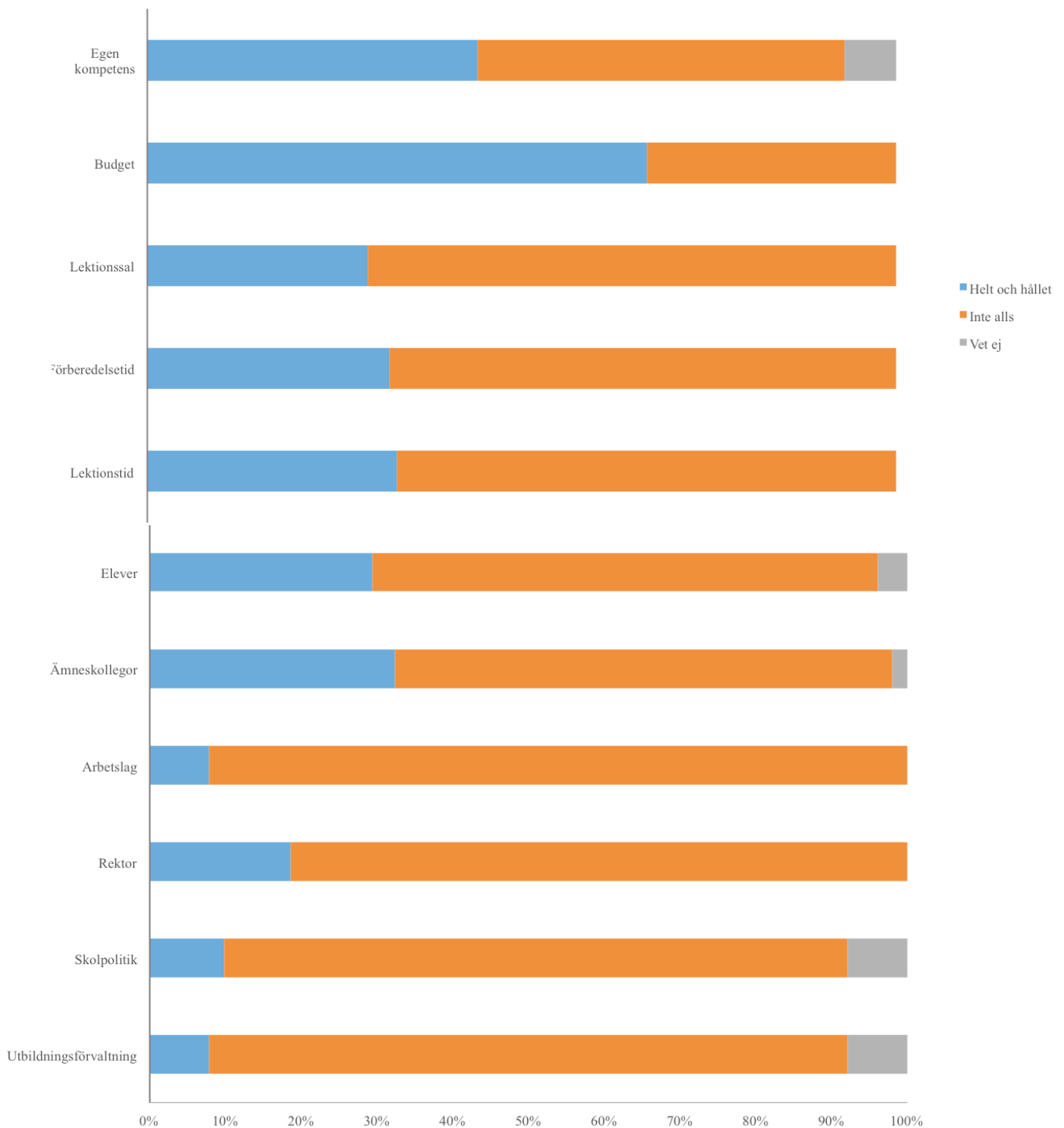
I enkäten (se bilaga A) ställdes frågor som berörde förutsättningarna egen styrning, budget, lektionstid, förberedelsetid och fortbildning när det kom till att välja läromedel. Nästan 60 % av respondenterna instämde helt att de kunde styra över de läromedel som skulle användas i undervisningen medan 2 % instämde inte alls. Förutsättningar som lektionstid, lektionssal och budget ansåg cirka 30-40 % av respondenterna att dessa faktorer hade inverkan på valet av läromedel. Förberedelsetid och fortbildning var de förutsättningar där minst andel av

respondenterna, mellan 5-20 % som hade den uppfattningen att dessa faktorer inte alls bidrog till förutsättningar för användandet av läromedel.

Figur 6. Förutsättningar för användandet av läromedel (n=102).

Respondenterna fick också svara på hur mycket olika faktorer som kunde begränsa deras möjlighet till läromedelsval. Framförallt var det ämneskollegor som hade störst inverkan på valet av läromedel, hela 30 % av respondenterna höll helt med om detta. Elever var också en faktor som kunde begränsa möjligheten till läromedelsvalet, där nästan 30 % uppgav helt och hållet. Över 90 % av respondenterna svarade att arbetslaget var den faktor som minst begränsade valet av läromedel. Det var mellan 80-90 % av respondenterna som svarade att faktorer som utbildningsförvaltning, lokal skolpolitik och rektor inte alls skapar begränsningar för valet av läromedel. Ämneskollegor och elever var två faktorer som respondenterna också ansåg ha liten begränsning på läromedelsvalet, ungefär 70 %.

Figur 7. Begränsningar för valet av läromedel (n=102).

Den faktor som respondenterna ansåg ha störst begränsning på valet av läromedel var budget, nästan 70 % menade att budget begränsar läromedelsvalet. Egen kompetens var en annan faktor där över 40 % av respondenterna ansåg att det begränsar deras möjlighet till att välja läromedel. Faktorer som lektionstid, förberedelsetid och lektionssal bedömde respondenterna

att de skapade begränsningar vid valet av läromedel, mellan 30-35 % av respondenterna instämde helt och hållet till detta.

Som tidigare nämnt var budget, egen kompetens och lektionstid de faktorer som enligt respondenterna begränsade deras undervisning mest. Resultatet visar att de respondenter som endast var behöriga i HKK tenderade att se dessa begränsningar som påverkande faktorer för deras läromedelval jämfört med de respondenter som var behöriga i flera ämnen.

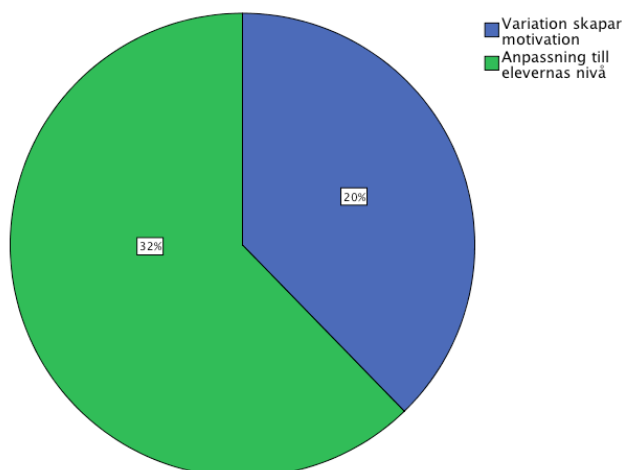
Tabell 8. Begränsningar – ämnesbehörighet (%).

		Endast behörig i HKK	Behörig i HKK och andra ämnen
Budget	Instämmer helt	66	34
	Instämmer till stor del	74	26
	Instämmer lite	36	16
	Instämmer inte alls	64	36
	Vet ej	0	0
Egen kompetens	Instämmer helt	60	40
	Instämmer till stor del	55	45
	Instämmer lite	64	36
	Instämmer inte alls	73	27
	Vet ej	50	50
Lektionstid	Instämmer helt	65	35
	Instämmer till stor del	59	41
	Instämmer lite	54	46
	Instämmer inte alls	59	41
	Vet ej	60	40

6.4 HKK-lärares syn på läromedels betydelse för lärande

Samtliga respondenter i undersökningen fann att läromedel hade en påverkan på vad eleverna lärde sig i undervisningen inom HKK. Inom ramen för frågan om läromedels betydelse för lärande gick det att se återkommande mönster hos de deltagande respondenterna. Den första kategorin var betydelsen av variation bland läromedel. En del av respondenterna 32 % framhävde vikten av att variera olika typer av läromedel då detta skapar motivation till lärande. För att göra det tydligare används ett citat från en utav respondenterna: ”Att variera sig som lärare och våga använda sig av olika läromedel tror jag gynnar eleverna positivt”.

Den andra kategorin påpekade istället att läromedel endast kan skapa betydelse om den är anpassad till elevernas egen kunskapsnivå. Andelen respondenter vars svar lutade åt denna kategori var 20 %. Innehållet som finns i läromedlet kommer inte att nå ut till eleverna om inte innehållet anpassas. Ett citat från en av respondenterna löd följande: ”Försöker skapa möjligheter så att det ska finnas något för alla. En del vill läsa och svara på frågor, andra vill bara lyssna. En del behöver film eller demonstrationer för att greppa”.

Figur 8. Läromedels betydelse för elevers lärande (n=102).

Resultatet visade skilda åsikter kring läromedels betydelse kopplat till deras ämnesbehörigheter. Det var 10 % av respondenter som hade behörighet i HKK och annat praktiskt ämne som ansåg att variation skapar motivation till lärande jämförelsevis med 3 % av de respondenter som hade behörighet i HKK och ett teoretiskt och praktiskt ämne. Det var 21 % av de respondenter som hade behörighet i HKK och annat teoretiskt ämne som ansåg att läromedel får betydelse när det anpassas till elevernas nivå. De respondenter som hade behörighet i HKK och annat praktiskt ämne var det 9 % och inom ämnesbehörigheten HKK och både ett praktiskt och teoretiskt ämne var det 3 %.

Tabell 9. Läromedels betydelse – ämnesbehörighet (%).

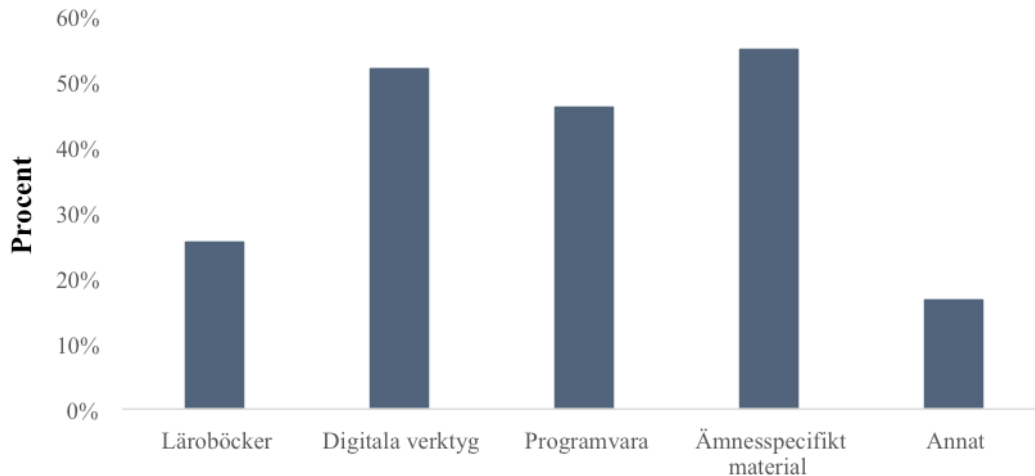
	Behörig i HKK och annat praktiskt ämne	Behörig i HKK och annat teoretiskt ämne	Behörig i HKK och både teoretiskt samt praktiskt ämne
Variation skapar motivation	10	7	3
Anpassning till elevernas nivå	9	21	3
Ej svarat	16	25	8

Det gick också att se skillnader mellan respondenternas syn på läromedels betydelse för elevers lärande och antalet år som de arbetat som lärare. 75 % utav respondenterna som arbetat som lärare i mindre än 15 år ansåg att läromedel får betydelse för elevers lärande när olika typer av läromedel används eftersom detta skapar motivation hos eleven. De respondenter som hade arbetat mellan 16-30 år uppgav att läromedel får betydelse för elevers lärande när det sker en anpassning till elevernas nivå, där var det 24 % som ansåg detta. Inom ålderskategorin 31-42 år så ansåg 9 % att läromedel får betydelse för elevers lärande när det sker en anpassning till elevernas nivå.

Tabell 10. Läromedels betydelse – antal år av arbetserfarenhet (%)

	0-15 år	16-30 år	31-42 år
Variation skapar motivation	5	20	5
Anpassning till elevernas nivå	67	24	9
Ej svarat	63	26	10

Slutligen ställdes det en fråga om vilka typer av läromedel som respondenterna vill ha mer tillgång till. Ämnesspecifikt material och digitala hjälpmedel hamnade högst där hela 50-60 % av respondenterna ansåg att det var dessa läromedel som de ville ha mer tillgång till i sin undervisning. Kategorierna läroböcker och annat fick lägst andel av respondenternas tycke, mellan 18-30 % ville ha mer tillgång till detta i undervisningen.

Figur 9. Vad respondenterna vill ha mer tillgång till i sin undervisning (n=102).

7 Diskussion

7.1 Metoddiskussion

7.1.1 Fördelar och nackdelar med kvantitativ metod och enkät

Kvantitativa metoder undersöker hur mycket eller hur stor mängd det finns av något. Vidare försöker en kvantitativ metod eftersträva generaliserbarhet och representativitet utifrån undersökningar av större grupper (Ejlertsson, 2005). Eliasson (2013) förklarar att kvantitativa metoder fungerar bäst när det är viktigt att få fram siffror på olika undersökningsmaterial. Undersökningens syfte och frågeställningar var att kartlägga HKK-lärares uppfattning och användning av läromedel vilket kräver en större mängd datamaterial. För att försöka få ett så stort datamaterial som möjligt under perioden för uppsatsen skickades dels webbenkäter ut digitalt via en Facebook-grupp samt därefter till olika HKK-lärare inom Västra Götaland. En stor fördel i denna undersökning var att det användes en digital webbenkät, som möjliggjorde kontakt med en relativt stor andel respondenter. Fördel med skriftliga enkätundersökningar är att den tillfrågade kan själv välja när den anser att det är dags att fylla i frågeformuläret (Eliasson, 2013). När webbenkäten skickades ut i Facebook-gruppen hade respondenterna möjlighet att svara på frågorna under en period av cirka två veckor. På grund av tidsbrist hade de respondenter som ville delta i undersökningen via LLU:ares kontaktnät bara tre dagar på sig att svara på enkätfrågorna (se bilaga A). Att försöka få tag i fler respondenter var ett beslut som övervägdes noggrant då det var tidsbrist, dock är det en fördel med kvantitativ metod att efterarbetet går relativt snabbt och att en del utav det kan förberedas i ett tidigt skede utan att man egentligen har genomfört undersökningen (Eliasson, 2013). Beslutet att göra ytterligare en datainsamling gynnade i slutändan uppsatsens resultat då fler respondenter tillkom för att representera populationen.

Kvantitativ metod lämpar sig bäst när man behöver mäta stora grupper, dock framhäver Eliasson (2013) att man måste få in så pass många svar från respondenter för att kunna uttala

sig om olika förhållanden och attityder. I denna undersökning så skickades en digital webbenkät ut till medlemmar i en Facebook-grupp kallad HK-portalen lärarforum. I den gruppen finns det totalt 1162 medlemmar, varav 92 svarade på enkäten. Därefter samlades det in ytterligare 10 svar från HKK-lärare via mejlkontakt. Därmed blir det totalt 102 respondenter i undersökningen. Eftersom det inte gick att urskilja ifall samtliga medlemmar, i den Facebook-grupp som användes, var HKK-lärare så fick en manuell kontroll av deras profiler genomgås för att säkerställa ifall de var HKK-lärare eller inte. Det gick att uppskatta med stor säkerhet att det fanns 246 HKK-lärare i Facebook-gruppen. Med stor säkerhet innebär att det tydligt gick att se i gruppmedlemmarnas profiler att de var HKK-lärare vid en grundskola. De HKK-lärare som inte fanns med som medlemmar i Facebook-gruppen HK-portalen lärarforum blev därmed exkluderade ur undersökningen.

Eliasson (2013) förklarar att trots möjligheten att respondenten kan svara på enkäten när det passar denne bäst så brukar enkätundersökningar få en mindre svarsfrekvens jämfört med intervjuundersökningar. En förklaring till detta kan vara att vid intervjuundersökningar kommer forskaren och respondenten i kontakt med varandra och därmed minskas risken för missförstånd. Denna möjlighet saknas vid kvantitativa forskningsmetoder och framförallt vid enkätundersökningar (Eliasson, 2013). En annan bidragande orsak till det relativt låga deltagandet inom Facebook-gruppen kan vara att webbenkäten skickades ut under slutet av höstterminen i skolorna. Det är en period då många lärare har mycket administrativa uppgifter att göra som exempelvis bedömningar och inte tar sig tid till annat än detta. En annan förklaring kan ha varit att medlemmarna inte ansåg att undersökningen var relevant för deras del. Eliasson (2013) påpekar vikten av att förberedning vid kvantitativ metod. Detta för att det kan vara problematiskt att göra om eller lägga till nytt insamlat material i efterhand. Vid enkätfrågor blir det särskilt viktigt att forskaren har gjort en grundläggande förberedning för undersökningen, då det inte finns någon möjlighet för forskaren att förtydliga frågor eller ställa följdfrågor. Det var just av den anledningen som en testenkät skickades ut till en HKK-lärare som kunde komma med kommentarer.

7.1.2 Övrigt

Olika svårigheter med undersökningen har dels varit tidsbrist. Att börja skriva en uppsats i den senare delen av höstterminen är problematiskt då det är svårt att få tag i respondenter som kan delta. Även om försöksgruppen klassas som liten i förhållande till populationen bör det inte finnas några tveksamheter kring resultatet validitet och reliabilitet. På frågan om något kunde ha gjorts annorlunda hade det dels varit att få ut enkäten mycket tidigare än vad den faktiskt gjorde. Vidare var det tre andra lärarstudenter som hade sina enkäter ute eller försökte hitta villiga respondenter till sina undersökningar. Detta kan ha haft en bidragande effekt då enkäten som användes i denna undersökning publicerades allra sist. När det gäller validitet, reliabilitet och generaliserbarhet, så ska jag ta ställning till följande: Har jag mätt det jag avsett att mäta? Är mina resultat tillförlitliga? Och går resultaten att generalisera? Om jag börjar från slutet, så kan jag konstatera att min undersökning inte är generaliserbar. Jag kan omöjligt ge en generell bild av alla HKK-lärares uppfattning och användning av läromedel utifrån endast 102 respondenter. Syftet var inte heller att göra det utan att från dessa respondenter skapa en kartläggning av hur HKK-lärare använder och uppfattar läromedel. Mina svar kan klassas som tillförlitliga då enkäten endast har gått ut till en sluten grupp av medlemmar samt att alla respondenter i undersökningen har varit behöriga HKK-lärare och det var även det som jag hade för avsikt att mäta.

7.2 Resultatdiskussion

7.2.1 HKK-lärares användning av läromedel

Utifrån undersökningens resultat (se figur 4) framkom det att det var flera olika typer av läromedel som användes inom ramen för HKK-undervisningen. Dock framgick det i resultatet att läroböcker användes inom samtliga områden inom HKK-ämnet (se tabell 2) samtidigt som det kunde urskiljas att läroboken inte var helt dominerande läromedel i HKK-undervisningen. Ett resultat från denna undersökning som går emot tidigare forskning (Gustafsson, 1980; Skolverket, 2006) var att respondenter som hade behörighet i HKK och annat praktiskt ämne tenderade att använda läroböcker mer än de som var behöriga i HKK och annat teoretiskt ämne (se tabell 1). Majoriteten av de respondenter som har arbetat i 0-15 år och 16-31 år tenderade att använda läroböcker mer än de respondenter som hade arbetat i över 30 år. Totalt sett var det 90 % av de lärare som har arbetat 0-15 år som använde läroboken inom hälsa medan de endast var 67 % av de lärare som arbetat i 31-43 år uppgav att de använde läroboken inom hälsa (se tabell 2).

I resultatet framkom det att majoriteten av respondenterna var positiva till att använda nya läromedel som de aldrig tidigare har använt (se tabell 5). Vidare ansåg majoriteten av respondenterna att det var viktigt med rätt typ av läromedel när de kommer till läromedelsval för undervisning (se tabell 5). Att läroboken används inom HKK-undervisning är inget förvånansvärt resultat då det är det mest vanligaste använda läromedlet i skolan (Englund, 1999; Juhlin Svensson, 2000; Selander, 2003; Långström & Viklund, 2006; Ammert, 2011). Det är heller inte förvånande att undersökningens resultat (se figur 4) visar att läroboken kompletteras med andra typer av läromedel som också framkommit av tidigare forskning. Englund (1999) hävdar att läroböcker har en styrande roll i undervisningen, detta på grund av att läroböcker användes relativt mycket i skolan. Hur pass mycket läroboken styr i undervisningen beror på flera faktorer, bland annat i vilket ämne som de används i och vem som genomför undervisningen. Med utgångspunkt i Juhlin Svenssons (2000) förklaring av primär- och sekundärläromedel går det att klassificera undersökningens resultat (se tabell 1) av läromedelsanvändning i hennes kategori sekundärläromedel. Det vill säga, respondenterna i studien har svarat att de använder lärobok men att de kompletterar den med andra typer av läromedel. Anledningen till varför lärare väljer att använda läroböcker är enligt Juhlin Svensson (2000) för att de har en uppfattning av att läroböckers innehåll garanterar att den genomförda undervisningen är i linje med målen i kursplanen. Detta menar Juhlin Svensson (2000) kan i sin tur bidra till en förklaring till lärobokens fortsatta dominerande status.

Skolverket (2006) förklarar att läroböcker används främst inom skolans mest strukturerade skolämnen som exempelvis samhälls- och naturorienterande ämnen samt språk. De ämnen som använder läroboken minst är de praktiskt inriktade skolämnena som exempelvis musik och bild (Skolverket, 2006). I en undersökning som gjordes i början av 1980-talet undersöktes hur beroende lärare var av läroböcker i olika ämnen. Resultatet av den studien visade att de mer praktiska ämnena som bland annat bild, slöjd och musik är de ämnen som allra minst grundar sig på läroboken vid undervisning (Gustafsson, 1980). År 2000 genomfördes en större kartläggning i Norge av grundskolelärares läromedelsanvändning som visade läroboken är det läromedlet i den norska skolan som används mest och att andra läromedel används främst som supplement till läroböcker. Vidare framkom det i studien att de praktisk-estetiska ämnena är de som allra minst grundar sig på läroboken, men den används fortfarande i ämnet. Något som var vanligt i de praktisk-estetiska ämnena var att läraren använder en stor mängd olika läromedel som passar ämnets karaktär (Skolverket, 2006).

En förklaring till varför relativt nytexaminerade lärare tenderar att använda läroböcker kan vara att de anser att de inte har tillräckliga ämneskunskaper för att kunna formulera sin egen undervisning (Falkevall, 1995). Kollegors inflytande och skolans tradition kan också få betydelse vid valet av läromedel. Enligt Juhlin Svensson (2000) är kollegor ett viktigt stöd på grund av deras tidigare erfarenheter och detta sätter en prägel på hur nytexaminerade lärare utformar sin undervisning. Utifrån resultatet visade det sig att de respondenter som arbetat relativt få år tenderade att använda läroböcker inom området hälsa (se tabell 2) jämförelsevis med respondenter som arbetat längre. En anledning till detta skulle kunna vara att hälsa är ett stort område som täcker en enorm mängd kunskap, då hälsa består av många olika delar (Björk & Talay, 2016). Området hälsa är också något som det forskas mycket om vilket gör att begreppet ständigt är i förändring gällande sitt innehåll som gör att kunskapen inte är statisk (Björk & Talay, 2016). Det finns också en stor mängd kunskap om hälsa från olika håll vilket gör att kunskapen om hälsa det blir svårt för både lärare och elever att veta vart man ska vända sig till att få ”säker kunskap” om hälsa. Detta gör att kunskapen måste underhållas för att kunna upprätthållas. Då blir skolan en viktig plattform för att skapa och upprätthålla denna kunskap, vilket ställer krav på lärarnas kunskaper (Björk & Talay, 2016). Därmed kan läroboken bli betydelsefull för lärare då den kan fungera som ett stöd och material för kunskapsinsamlande (Juhlin Svensson, 2000). Nelson (2006) förklarar att lärare som är en aning obekanta med sitt ämne oftast brukar använda läroboken mer än lärare som är kunniga inom sitt ämne. Det kan i sin tur leda till att en ämneskunnig lärare får större utrymme till att ta egna beslut om vad som skall tas upp i undervisningen. Falkevall (1995) förklarar att ju osäkrare en lärare är desto mer låter de sig styras av läroboken. Powell (1997) betonar att när nya lärare börjar arbeta är de präglade av deras lärarutbildning och kan då ha skapat ambitioner av att inte låta undervisningen vara för lärobokscentrerad. Men med bidragande faktorer som stress och ovana vid en ny arbetsituation kan leda till att lärare väljer att mer använda läroböcker, framförallt under det första året. En förklaring till varför respondenterna i denna undersökning hade ett ganska starkt fokus på läroböcker kan dels vara på grund av de upplever okunskap och osäkerhet kring alternativa läromedel. Det kan också bero på deras erfarenhet av läromedelsanvändning som bidragit till att de har valt att använda läroböcker. Att som lärare göra bekväma val när det kommer till läromedel har fler nackdelar än fördelar eftersom det är inte läraren som ska prövas utan det är eleverna. Något som kanske skulle kunna vara en lösning är att lärare skaffar sig en bredare syn på vad ett läromedel är och kan vara, att de inte endast ser läroböcker som det mest representativa läromedlet.

Fransson (2001) nämner att det är vanligt att nytexaminerade lärare uttrycker att de upplever sin nya arbetsituation som stressig. Fransson (2001) beskriver också att nytexaminerade lärares första tid i arbetslivet kan ses som en utvecklingsperiod som består av fyra olika faser. Den första fasen, som kallas överlevnadsfasen innebär att läraren behöver mycket stöd i sitt yrkesutövande för att kunna fungera. Den andra fasen, konsolideringsfasen präglas av att läraren har blivit mer erfaren och skapat olika rutiner kring sitt arbete som lärare. Efter ytterligare några år av arbetserfarenhet så inträder den så kallade förnyelsefasen där lärare upplever trygghet och känner sig säkra i sin lärarroll vilket gör att hen känner ett behov av att utveckla och pröva nya arbetsmetoder som de aldrig tidigare har använt. Den fjärde och sista fasen kallas mognadsfasen som innebär att läraren känner sig trygg i sitt arbete och i sin roll som lärare (Fransson, 2001). När lärare ska välja läromedel till sin undervisning har tidigare forskning visat att den viktigaste faktorn är innehållet i läromedlet. Reichenberg (2014) förklarar att lärare har lätt för att falla tillbaka på rutin när de ska välja läromedel eftersom lärare oftast väljer läromedel med liknande innehåll som de har använt tidigare. En annan bidragande orsak till varför lärare väljer att använda läroböcker i sin undervisning kan bero på deras egna erfarenheter och kompetens. Reichenberg (2014) hävdar att ju längre erfarenhet

som lärare har desto sämre val kommer de att göra gällande läromedel och undervisningsform. Med sämre val menar Reichenberg (2014) att läraren kommer att grunda sina val på vad läraren själv är van vid och bekväm med.

Enligt Skolverket (2011a) skall läraren svara för att alla elever får pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Detta för att eleverna ska få möjlighet att utvecklas i riktning mot de övergripande målen som anges i ämnenas kursplaner (Skolverket, 2011a). Reichenberg (2014) framhäver att lärare måste bli mer vana vid att arbeta med många olika typer av läromedel för att främja elevers kunskapsutveckling. Därför blir det viktigt med att skapa en bred kunskap och tidig erfarenhet av olika typer av läromedel och undervisningsformer för att undvika att falla tillbaka på rutin (Reichenberg, 2014).

7.2.2 HKK-lärares begränsningar vid läromedelsval

Undersökningens resultat har visat att de faktorer som respondenterna ansåg begränsa undervisningen mest var faktorerna budget, egen kompetens och lektionstid (se figur 7 och 8). Vidare framkom det att de respondenter som endast var behöriga och undervisade i praktiska ämnen ansåg sig vara mer begränsade av faktorerna än de respondenter som var behöriga och undervisade i både teoretiska och praktiska ämnen (se tabell 6). Budget var den faktor som de praktisk behöriga respondenterna ansåg ha störst påverkan på undervisning (se tabell 6). Vidare framkom det att ämneskollegor och arbetslag hade viss påverkan på respondenterna men att egen kompetens värderades ha större påverkan.

Cullbrand och Petersson (2005) framhäver att de ramfaktorer som i högst grad påverkar undervisningen i HKK är gruppens storlek, lektionssal och utrustning, lektionslängd, budget för ämnet samt tillgång till läromedel. Vidare hävdar de Ron och Feldt (2013) att de främsta ramfaktorerna inom HKK är tid, gruppstorlek, lokalens utformning och standard. Vidare har tidigare forskning konstaterat att budget och ekonomiska ramar är den största begränsning för lärares läromedelsval (Lärarnas Riksförbund, 2006). I och med detta finns det redan ett utgångsläge för hur lärare kan styra över sitt läromedelsval, en del lärare anser att de kan styra över läromedel och upplever knappt några begränsningar medan en del knappt kan införskaffa nya läromedel (Lärarnas Riksförbund, 2006). Skolors ansträngda ekonomi är något som Wikman (2004) förklarar kan få betydelse för vilken typ av läromedel som kommer att användas. Skolor med ansträngd ekonomi kan använda gamla och uråldriga läromedel samt olika typer av sponsrade läromedel. Enligt Johnsson Harrie (2009) kan sponsrade läromedel vara negativt för elevers kunskapsutveckling då innehållet kan vara gynnande åt olika företag, myndigheter eller organisationer.

Reichenberg (2014) påpekar vikten av fortsatt utbildning för lärare, speciellt bör lärare bli bättre på att välja läromedel. Därmed kan fortsatt utbildning bli ett sätt att öka lärares kompetens. Skolverket (2006) understryker att det är viktigt att lärare har rätt kompetens till att kunna välja rätt typ av läromedel för deras undervisning. Detta för att undvika att man blir påverkad av olika faktorer som kan ha en negativ påverkan på läromedelsvalet. Men rätt kompetens syftar Skolverket (2006) på att läraren bör vara medveten om de konsekvenser som vissa läromedel kan bidra till, men att de också är medvetna om vilka fördelar som kan skapas.

Inom undersökningens resultat framkom det också att lektionstid var en begränsande faktor (se tabell 8). Lindbom, Arreman och Hörnell (2013) konstaterar att HKK-undervisning generellt kräver minst 120 minuter långa lektioner oavsett årskurs i och med att ämnet ska kombinera teori och praktik, och för att alla delar av processen ska hinnas med. Lindbom et

al. (2013) hävdar att eleverna måste få möjlighet och tillfälle till att kunna tillägna sig den praktiska kunskap som kursplanen i HKK kräver. Därmed blir argumenten för långa lektionspass enligt Cullbrand och Petersson (2005) många, vilka innefattar inte minst att det minskar stress under lektionerna och bidrar till ökat välbefinnande både bland elever och lärare. Lindblom et al. (2013) hävdar också att tidsplanering troligtvis är mest synligt i HKK eftersom det förväntas att eleverna ska hinna starta och avsluta en uppgift under en och samma lektion. Vidare krävs det att eleverna samarbetar vid HKK-undervisning eftersom detta hänger ihop med andra praktiska förutsättningar som exempelvis lektionssalens utrustning och storlek. Något som HKK-lärare har möjlighet att styra är de interna ramfaktorerna, såsom grupp sammansättning, vilket innebär att de behöver ha kunskap om hur man sätter ihop grupper för bästa möjliga positiva effekt för lärande (Lindbom et al., 2013). Vidare påstår Lindblad et al. (1999) att förutom fysiska ramar finns det andra begränsningar som förklarar vad som är möjligt och inte i en lektionssal. Exempelvis kan det finnas starkt påverkande traditioner som gör att det skapas vissa föreställningar om hur man ska agera i ett klassrum. Ramfaktorteorin förklarar att ramar antingen kan skapa möjlighet eller skapa begränsningar, de är dock inte orsaker till en viss verkan men om det däremot finns ett tydligt mål för en viss process måste ramarna anpassas för att göra den processen möjlig (Lundgren, 1999).

7.2.3 HKK-lärares uppfattning av läromedel

Samtliga respondenter i undersökningen ansåg att läromedel har en påverkan på vad eleverna lär sig (se figur 10). Inom ramen för läromedels betydelse för lärande gick det att se en antydning av en stor del av de respondenter som var behöriga i HKK och annat praktiskt ämne ansåg att läromedel fick betydelse när det anpassades till eleverna (se tabell 9). Som framgår i resultatdelen går det att kategorisera respondenternas svar utifrån tre olika kategorier när det kom till läromedels funktion (se tabell 5). Majoriteten av respondenterna framhävde att läromedelsfunktionen främst var till för att ge eleverna faktakunskaper. Det framgår också att de respondenter som var behöriga i HKK och annat praktiskt ämne tenderade att se läromedels funktion skulle syfta till att endast ge faktakunskaper till eleverna (se tabell 6). Vidare fanns det en skillnad kring respondenternas uppfattning om läromedels funktion kopplat till antalet år som de hade arbetat som lärare. Majoriteten av respondenterna som hade arbetat under en längre tid uppgav att läromedels främsta funktion var att ge eleverna faktakunskaper (se tabell 7) medan lärare som arbetat under en kortare tid istället framhävde läromedels funktion som antingen stimulering till lärande eller att de båda två hängde ihop. Denna skillnad kan bero på hur lärare förhåller sig till läromedel och deras relation till hur lärande sker. Ett sociokulturellt perspektiv på lärande förklarar att alla människor ständigt lär sig nya saker i alla sociala sammanhang som individen utsätts för (Säljö, 2010). Lärande blir därmed något som aldrig slutar att avta utan kan ses som en fortgående process där fokus snarare är på vad individen lär sig än om individen lär sig. Ett grundläggande begrepp inom det sociokulturella perspektivet är mediering som innebär att människor använder redskap eller verktyg när de försöker att förstå omvärlden. Dessa redskap kan exempelvis vara olika typer av läromedel. När lärare använder olika läromedel skapar detta en väg av kommunikation som länkar samman individer med kunskapen som återfinns i läromedlet. Enligt Säljö (2010) kallas denna relation för mediering, detta får betydelse då det är ett redskap för att kunna förstå kunskapen som individer utvecklar. Ett medierande redskap inom HKK kan exempelvis vara när eleverna ska lära sig metoden att steka. För att kunna lära sig denna metod krävs det ett antal olika redskap som spis, stekpanna och livsmedel. Eleverna behöver förstå dels skillnaden mellan de olika redskapen, hur de ser ut och vad de ska användas till samt få förståelse om själva processen stekning bör gå till. Som lärare kan det bli relevant att när denne ska lära ut metoden att steka att utgå från elevernas tidigare kunskaper

för att sedan bygga på ytterligare användbar kunskap. Viktigt är att låta eleverna få pröva att steka även om slutresultatet inte alltid blir som de var tänkt, men eleverna lär sig ändå. Detta arbetssätt kan även kallas för kunskap-i-handling, då eleverna testat sina kunskaper, reflekterar över vad de har lärt sig och kunde tidigare för att sedan omsätta det i praktiken.

För att lärare ska kunna bedriva undervisning som ska leda mot olika måluppfyllelser av kunskap kan det bli relevant för lärare att veta hur lärande faktiskt sker. Det kan i sin tur skapa betydelse för när lärare ska välja läromedelstyper eftersom lärande är något som är individanpassat och därmed får betydelse för all undervisning i skolan (Säljö, 2010). I och med detta kan den närmaste proximala utvecklingszonen bli betydelsefull då principen bygger på att när väl individer behärskar ett begrepp eller en färdighet så är individen mycket nära att också behärska något nytt, med andra ord handlar det om skillnaden mellan vad en individ kan göra med eller utan hjälp (Säljö, 2010). Vygotskij förklarar att det är när individer befinner sig i en zon av lärande som de lättare kan ta till sig instruktion och förklaringar. Säljö (2010) förklarar att det är då som lärare kan fungera som en vägledare genom elevernas lärande av hur man använder kulturella redskap, som kan vara olika typer av läromedel. Ett annat viktigt begrepp som kan bli betydelsefullt är kunskap-i-handling som innebär att teori och praktik ses som sammanflätade i komplexa helheter, alltså att tanke och handling kan gå in i varandra (Gustavsson, 2002). Vidare kan kunskap-i-handling förklaras att eleverna skall uttrycka kunskaper om hur ämnet HKK kommer till liv i verklighetsnära situationer där intellekt, känslor, sinnen och handlingar kombineras (Skolverket, 2011c). Reflektera i handling innebär att elever utför olika handlingar för att sedan stanna upp och tänka över utifrån olika perspektiv, det är först då som aktiviteten blir kunskap (Skolverket, 2000). Vidare förklarar Brockbank och McGill (2007) att det är genom reflektion som elever bearbetar sin inhämtade kunskap samtidigt som de identifierar vad för behov de har av ytterligare kunskap. Vidare kan elever genom reflektion hitta olika kopplingar, bedöma sitt eget lärande och därmed utveckla sitt kritiska tänkande (Brockbank & McGill, 2007).

8 Slutsats och implikationer

Syftet med undersökningen var att kartlägga HKK-lärares användning och uppfattning av olika läromedel. Detta för att göra lärare inom ämnet medvetna om hur valet av läromedel kan påverka deras undervisning, både negativt och positivt. Det resultat som har uppkommit i undersökningen var att HKK-lärare tenderar att använda läroböcker i sin undervisning. Dock framkom det att läroböcker inte var det mest dominerande läromedlet inom alla HKK-ämnen hälsa, ekonomi och miljö. Inom området hälsa så var läroboken det mest använda läromedlet men inom ekonomi och miljö redogjordes det att annat tryckt material än läroböcker var vanligare läromedel. Vidare så konstaterades det att samtliga respondenter i undersökning ansåg att det var viktigt med rätt typ av läromedel och att det fanns en vilja av att våga använda nya typer av läromedel trots att de inte hade några tidigare erfarenheter utav dem.

I resultatet av undersökningen framkom att antalet år av arbetslivserfarenhet fick en stor betydelse när lärare skulle välja läromedel. Lärare som hade arbetat kortare tid än 15 år tenderade att välja läroboken framför andra typer av läromedel inom ramen för hem- och konsumentkunskapsundervisningen. Vidare så framkom det också att lärares ämnesbehörighet också kan få betydelse när lärare ska välja läromedel till sin undervisning. I resultatet så framkom det att lärare som hade behörighet i HKK och i de praktiska ämnena i grundskolan tenderade att använda läroböcker jämfört med lärare som både hade behörighet i HKK och i

de teoretiska och praktiska ämnena. Ett annat intressant resultat med undersökningen var att de respondenter som var behöriga i HKK och praktiska ämnena uppgav att de påverkades mest av olika begränsningar kring valet för läromedelsanvändning. De begränsningar som påverkade mest var budget, egen kompetens och lektionstiden inom HKK-undervisning. Samtliga respondenter i undersökningen ansåg att läromedel har en påverkan och betydelse för elevers lärande, men vilken betydelse som läromedlet får uppdragades det skillnader mellan respondenterna. En stor majoritet av de deltagande respondenterna i undersökningen antydde att läromedel får betydelse för lärande om det finns en variation av olika typer av läromedel.

Mot bakgrund av tidigare forskning blir det nödvändigt att undersöka hur läromedel används och vad för typ av uppfattningar som finns kring dem belysas i forskningssammanhang. Detta för att undvika att olikvärdig undervisning sker inom HKK-ämnet. Att skapa förutsättningar för likvärdig undervisning behöver inte betyda att den utformas på samma sätt överallt utan snarare om flexibiliteten och variationen i undervisningen som i sig kan vara nyckeln för att nå fram till alla elever. I och med detta resonemang kan en variation av olika läromedel gynna elevernas kunskapsutveckling, vilket är av särskild betydelse. Lärares kunskapssyn blir också en viktig del, då det är här som läromedelsvalet grundas i. Ju mer kunskap som lärare har desto bättre läromedel skulle kunna skapas, både egna och i samverkan med andra.

Förslag till vidare forskning skulle kunna vara att undersöka om det finns specifika skillnader mellan läromedelsanvändning och uppfattning mellan könen då detta inte kunde visas i denna undersökning. Vidare hade varit intressant att undersöka hur lärarstudenter inom HKK ser på användandet kring olika typer av läromedel samt vad lärarstudenter har för uppfattning om läromedel då detta inte heller har undersökts inom studiens ramar. Något som också skulle vara intressant att undersöka är varför läroböcker fortfarande kan spela en stor roll inom HKK-ämnet och vad detta beror på när det finns mycket andra läromedel som kan användas.

Referenslista

Ammert, N. (red.) (2011). *Att spegla världen: läromedelsstudier i teori och praktik*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Björk, E. & Talay, G. (2016). *Health literacy i skolan. Ett vinnande koncept för bättre hälsobeteende?* (Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för kost och idrottsvetenskap, Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/43413>

Brockbank, A. & McGill, I. (2007). *Facilitating Reflective Learning in Higher Education*. Maidenhead, UK: Open University Press.

Cullbrand, I., Hjalmskog, K., & Petersson, M. (2006). Huslig utbildning i Sverige under ett halvt sekel. i K. Hjalmskog (red.) *Lärarprofession i förändring "från skolkök till hem - och konsumentkunskap* (ss. 14-47). Uppsala: Universitetstryckeriet.

Dahllöf, U. (1967). *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp: komparativa mål- och processanalyser av skolsystem 1*. Stockholm:

Dahllöf, U. & Wallin, E. (1969) Läromedlen i undervisningsprocessen Ingår i Dahllöf, Urban & Wallin, Erik (red.) *Läromedels-forskning och undervisningsplanering* Nordiska utredningar, 1969:16. Stockholm: Nordiska kommittén för pedagogisk forskning.

De Ron, L. & Feldt, M. (2013). *Lära och bedöma i hem- och konsumentkunskap Lgr 11: [att utveckla och synliggöra förmågor i undervisningen]*. [Lidingö]: Maria Feldt.

Diaz, P. (2012). *Webben i undervisning: digitala verktyg och sociala medier för lärande*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. (2. [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. (3., uppdaterade uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Englund, B. 1999. *Lärobokskunskap, styrning och elevinflytande*. Pedagogisk Forskning i Sverige 1999, .rg. 4, nr. 4.

Falkevall, B. (1995). *Hur formas undervisningen: en studie av lärares tänkande om sitt handlande inom skolämnet religionskunskap* Stockholm: HLS Förlag

Fransson, G. (2001). Den första tiden – en forskningsöversikt med fördjupningar. I Fransson, G & Morberg, Å. (red.). *De första ljuva åren – lärares första tid i yrket*. Studentlitteratur, Lund; citerar Katz, L. (1972), *Developmental stages of preschool teachers'*. Elementary School Journal. Vol 73, Oct 1972, sid 50-52

Freij, A. & Settergren, C., (2006). *Aspekter på lärande och läromedel – En undersökning av lärarens val av läromedel i skolans hem- och konsumentkunskap*. (Examensarbete). Göteborg: Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning, Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/610/1/vt06-2820-09.pdf>

Gustafsson, C. (1980). *Läromedels funktion i undervisningen*. En rapport från utredningen om läromedelsmarknaden. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Grönqvist, M., & Hjalmskog, K. (2009). Humanekologisk teori. Tillgänglig: [http://www.hkrummet.se/PDF/het/HETArbetsrapport110810juster ad.pdf](http://www.hkrummet.se/PDF/het/HETArbetsrapport110810juster%20ad.pdf)

Gustavsson, B. (2002). *Vad är kunskap?: en diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Statens skolverk.

Holmlund, A. (2013). *Lärobokens betydelse vid lektionsplanering En intervjustudie med åtta finska och åtta svenska matematiklärare*. (Examensarbete). Göteborg: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet. Tillgänglig: <http://ncm.gu.se/media/luma/GE-2013/holmlund.pdf>

Höijer, K. (2013). *Contested Food: The Construction of Home and Consumer Studies as a Cultural Space*. (Doktorsavhandling, Uppsala universitet).

Johnson Harrie, A. (2009). *Staten och läromedlen*. En studie av den svenska statliga förhandsgranskningen av läromedel 1938–1991. Linköpings universitet.

Juhlin Svensson, A.-C. (2000). *Nya redskap för lärande*. Studier av lärarens val och användning av läromedel i gymnasieskolan. Stockholm: HLS förlag. Doktorsavhandling.

Konsumentverket. (2004). *Sponsring i skolan - vägledning för utarbetande av lokal policy för sponsring*. Karlstad: Konsumentverket.

Konsumentverket. (2011). *Konsumentkunskap i grundskolan – en analys av läromedel med utgångspunkt i Lgr11*. Karlstad: Konsumentverket

Lindblad, S., Linde, G. & Naeslund, L (1999). Ramfaktorteori och praktiskt förnuft. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, årgång 4, nr 1 s 93-109. Tillgänglig: <http://journals.lub.lu.se/ojs/index.php/pfs/article/view/7781/6837>

Lindblom, C. (2016). *Skolämnet Hem- och konsumentkunskap på 2000-talet: förutsättningar för elevers möjlighet till måluppfyllelse*. Diss. (sammanfattning) Umeå: Umeå universitet, 2016. Umeå.

Lindbom, C., Arreman, I., E., & Hörnell, A. (2013). Practical conditions for Home and Consumer Studies in Swedish compulsory education: a survey study. *International Journal of Consumer Studies*, 09/2013, Volym 37, Tidskriftsnummer 5. S. 556-563. doi: 10.1111/ijcs.12027

Lundberg, I. & Reichenberg, M. (2008). *Vad är lättläst*. Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Lundgren, U. (1999). Ramfaktorteori och praktisk utbildningsplanering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, årgång 4 nr 1 s 31–41.

Tillgänglig: <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/viewFile/7777/6833>

Långström, S. & Viklund, U. (2006). *Praktisk lärarkunskap*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lärarnas Riksförbund. (2012). *Makten över läromedlen. Lärarnas möjlighet att styra över läromedlen i undervisningen*. Skolforum. Tillgänglig:

<http://www.lr.se/download/18.2dafca6113a8ea45bd3b56d/1351606271267/RapportL%C3%A4romedel.pdf>

Nationalencyklopedin [NE]. (2016). *Läromedelsgranskning*. Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/l%C3%A4romedelsgranskning>

Nelson, J. (2006). Hur används läroboken av lärare och elever? Nordina nr 04/2006 s.16- 27

Nihlén, P. & Söderström, P. (2009). *Vilka faktorer anses viktiga vid val av lärobok i matematik på gymnasiet? Ett perspektiv utifrån kurs- och läroplanen*. (Examensarbete).

Malmö: Malmö högskola. Tillgänglig:

<http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/7799/Examensarbete.pdf?...>

Petersson, M. (2007). *Att genuszappa på säker eller minerad mark Hem och konsumentkunskap ur ett könsperspektiv*. (Doktorsavhandling, Göteborgs universitet).

Pettersson, R. (1991). *Bilder i läromedel*. Göteborg: Graphic Systems AB.

Powell, R. (1997). Teaching alike: A cross-case analysis of first-career and second-career beginning teachers' instructional convergence. *Teaching & Teacher Education*, Vol 13, Nr 3, sid 341-356

Reichenberg, M. (2014) Predicting Teachers' Choice of Teaching and Learning Materials. *IARTEM eJournal*, vol 2 (No. 2), start 71-93. Tillgänglig:

http://biriwa.com/iartem/ejournal/volume6.2/papers/Paper4_Reichenberg_Predicting_Teachers_Choice_of_Teaching_and_Learning_Materials_IARTEM_eJournal_6.2.pdf

Rosén, M. (2004). *Mat och hälsa i undervisningen: skolan och lärarutbildningen*. Uppsala: Livsmedelsverket.

Selander, S. (2003). Pedagogiska texter och andra artefakter för kunskap och kommunikation: En översikt över läromedel – perspektiv och forskning. *Läromedel - specifikt: betänkande om läromedel för funktionshindrade*. (s. 181-257). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Skolverket (2000). *Grundskolan: kursplaner och betygskriterier. Kommentarer*. Stockholm: Statens skolverk.

Skolverket. (2003). *Nationella utvärderingen av grundskolan. Hem- och konsumentkunskap*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2005). *Delredovisning av uppdrag om granskning av läroböcker*. Regeringsuppdrag; Utbildnings- och kulturdepartementet.

Skolverket. (2006). *Läromedlens roll i undervisningen*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2011a). *Kommentarsmaterial till kursplanen i hem- och konsumentkunskap Lgr11*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011b). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011c). *Planering och genomförande av undervisningen för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2014a). Timplan för grundskolan. Hämtad 2016-12-18, från:
<http://www.skolverket.se/laroplaneramenochkurser/grundskoleutbildning/grundskola/timplan/timplan-forgrundskolan-1.159242>

Skolverket. (2014b). *Kunskapsbedömning*. Hämtad 2017-01-16 från
<http://www.skolverket.se/bedomning/bedomning>

Skolverket. (2015) *Vad är ett läromedel?*. Hämtad 2016-10-28 från
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-laromedel/vad-ar-laromedel-1.181690>

Sveriges läromedelsförfattares förbund (1991). *Lärobok om läroböcker*. Stockholm: Läromedelsförfattarnas förening.

Säljö, R. (2010). Den lärande människan i Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2010). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. (1. utg.) (s. 137-194) Stockholm: Natur & kultur.

Trost, J. & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. (5., [moderniserade och rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wikman, T. (2004). *På spaning efter den goda läroboken: om pedagogiska texters lärande potential*. Diss. Åbo: Åbo akademi, 2004. Åbo.

1 Bilagor

Bilaga A

Enkätfrågor

1. Vilket kön har du?

- Man
- Kvinna
- Annat

2. Vilka ämnen är du behörig i?

- Hem- och konsumentkunskap
- SO
- NO
- Matematik
- Svenska
- Moderna språk
- Svenska som andra språk
- Engelska
- Bild
- Slöjd
- Idrott och hälsa

3. Vilka ämnen undervisar du i för tillfället?

- Hem- och konsumentkunskap
- SO
- NO
- Matematik
- Svenska
- Moderna språk
- Svenska som andra språk
- Engelska
- Bild
- Slöjd
- Idrott och hälsa

4. Hur länge har du arbetat som lärare inom hem- och konsumentkunskap?

5. Beskriv vad du anser ett läromedel är och vad det har för funktion.

6. Vilket/vilka läromedel använder du inom området hälsa?

- Läroböcker
- Annat tryckt material än läroböcker
- Digitala verktyg (webbsidor, power-point, quiz)
- TV/film/radio/podcast
- Muntliga och skriftliga övningar
- Livsmedel och köksutrustning
- Eget producerat material

Annan (var god ange)

7. Vilket/vilka läromedel använder du inom området ekonomi?

- Läroböcker
- Annat tryckt material än läroböcker
- Digitala verktyg (webbsidor, power-point, quiz)
- TV/film/radio/podcast
- Muntliga och skriftliga övningar
- Livsmedel och köksutrustning
- Eget producerat material

Annan (var god ange)

8. Vilket/vilka läromedel använder du inom området miljö?

- Läroböcker
- Annat tryckt material än läroböcker
- Digitala verktyg (webbsidor, power-point, quiz)
- TV/film/radio/podcast
- Muntliga och skriftliga övningar
- Livsmedel och köksutrustning
- Eget producerat material

Annan (var god ange)

9. Innehåll och användning av läromedel

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer lite	Instämmer inte alls	Vet ej
Tycker du att innehållet i de läromedel som du använder behandlar hälsa utifrån kursplanen i hem- och konsumentkunskap?	☐	☐	☐	☐	☐
Tycker du att innehållet i de läromedel som du använder behandlar ekonomi utifrån kursplanen i hem- och konsumentkunskap?	☐	☐	☐	☐	☐
Tycker du att innehållet i de läromedel som du använder behandlar miljö utifrån kursplanen i hem- och konsumentkunskap?	☐	☐	☐	☐	☐
Anser du att de läromedel som du använder hjälper dina elever att utveckla en tillräcklig kunskap om hälsa?	☐	☐	☐	☐	☐
Anser du att de läromedel som du använder hjälper dina elever att utveckla en tillräcklig kunskap om ekonomi?	☐	☐	☐	☐	☐

Anser du att de läromedel som du använder hjälper dina elever att utveckla en tillräcklig kunskap om miljö?

Tycker du att det är viktigt med rätt typ av läromedel för ett visst undervisningsmoment?

Tror du valet av läromedel påverkar elevers inläring?

Vågar du prova nya typer av läromedel som du aldrig tidigare har använt?

10. Beskriv kortfattat om vad du tänker kring läromedels betydelse för elevers lärande.

11. Förutsättningar för läromedel

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer lite	Instämmer inte alls	Vet ej
Upplever du att du kan styra över vilka läromedel som ska användas i din undervisning?	☐	☐	☐	☐	☐
Anser du att skolans ekonomi påverkar ditt val av läromedel?	☐	☐	☐	☐	☐
Tror du att lektionstiden för hem- och konsumentkunskap spelar en viktig roll vid valet av läromedel?	☐	☐	☐	☐	☐
Upplever du att din förberedelseid räcker till för att kunna välja läromedel?	☐	☐	☐	☐	☐
Tycker du att skolans stötek, utrustning m.m påverkar valet av läromedel?	☐	☐	☐	☐	☐
Anser du att du får tillräcklig tid till fortbildning kring nya läromedel?	☐	☐	☐	☐	☐

12. Finns det andra förutsättningar som påverkar valet av läromedel i din undervisning som inte har nämnts?

13. I vilken utsträckning begränsar nedanstående faktorer ditt val av att välja läromedel i undervisningen.

	Helt och hållet	Mycket	Lite	Inte alls	Vet ej
Utbildningsförvaltning	☐	☐	☐	☐	☐
Lokala skolpolitiker	☐	☐	☐	☐	☐
Rektor	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetslag	☐	☐	☐	☐	☐
Ämneskollegor	☐	☐	☐	☐	☐
Elever	☐	☐	☐	☐	☐
Lektionslid	☐	☐	☐	☐	☐
Förberedelseid	☐	☐	☐	☐	☐
Lektionssal	☐	☐	☐	☐	☐
Budget	☐	☐	☐	☐	☐

Annan (var god ange)

14. Beskriv kortfattat hur dessa faktorer begränsat valet av läromedel i din undervisning.

15. Vilka/vilket läromedel skulle du vilja ha mer tillgång till i din undervisning?

- Nya läroböcker
- Ny digital hårdvara (SMART-board, projektor)
- Ny programvara (dataprogram)
- Andra digitala hjälpmedel (surfplattor, datorer)
- Nytt ämnesspecifikt material (köksutrustning, livsmedel)
- Annan (var god ange)

Bilaga A

16. Har du synpunkter på denna undersökning eller dess frågor så skriv gärna dem här.
Än en gång: Tack för hjälpen!

Utskick via Facebook-grupp HK-portalen lärarforum

Hej!

Mitt namn är Emma Sjövall och jag läser nu sista terminen på Ämneslärarprogrammet åk 7-9 vid Göteborgs universitet. Just nu så skriver jag mitt sista examensarbete där jag har valt att undersöka hur hem- och konsumentkunskapslärare använder och förhåller sig till läromedel. Syftet med studien är att kartlägga hem- och konsumentkunskapslärares användning av olika läromedel i undervisningen samt belysa vilken uppfattning hem- och konsumentkunskapslärare har kring läromedlens betydelse för elevers lärande.

Ni som svarar på enkäten är självklart anonyma och den tar ca 5-10 minuter att svara på alla frågor i enkäten.

Jag vore evigt tacksam ifall ni tog er tid till att svara på enkäten, trots all julstök och annat som sker i skolan just nu.

Skulle de vara några frågor eller liknande kan man enklast kontakta mig via mejl: emma.sjovall88@gmail.com eller här på Facebook.

Tack på förhand!

Utskick till respondenter via mejl

Hej!

Mitt namn är Emma Sjövall och jag läser nu sista terminen på Ämneslärarprogrammet åk 7-9 vid Göteborgs universitet. Just nu så skriver jag mitt sista examensarbete där jag har valt att undersöka hur hem- och konsumentkunskapslärare använder och förhåller sig till läromedel. Syftet med studien är att kartlägga hem- och konsumentkunskapslärares användning av olika läromedel i undervisningen samt belysa vilken uppfattning hem- och konsumentkunskapslärare har kring läromedlens betydelse för elevers lärande.

Ni som svarar på enkäten är självklart anonyma och den tar ca 5-10 minuter att svara på alla frågor i enkäten.

Jag vore evigt tacksam ifall ni tog er tid till att svara på enkäten, trots all julstök och annat som sker i skolan just nu.

Skulle de vara några frågor eller liknande kan man enklast kontakta mig via mejl: emma.sjovall88@gmail.com.

Tack på förhand!